

Stichting Collectieve
Propaganda van het
Nederlandse Boek

Stichting Collectieve
Propaganda van het
Nederlandse Boek

JAAROVERZICHT 2009 • STICHTING COLLECTIEVE PROPAGANDA VAN HET NEDERLANDSE BOEK

Stichting Collectieve
Propaganda van het
Nederlandse Boek

Stichting Collectieve
Propaganda van het
Nederlandse Boek

Vooraf

Van wie is eigenlijk de CPNB? Dat is zo'n vraag die ook op het tweede gezicht lastig te beantwoorden is. Natuurlijk, er is een bestuur, dat eindverantwoordelijk is voor de gang van zaken bij deze organisatie. Maar als het op identificatie met de CPNB aankomt, dan hebben de 28 medewerkers van het bureau meer recht van spreken. Alles wat in dit Jaaroverzicht over 2009 aan activiteiten en publicaties vermeld staat, is door hen geïnitieerd, gecoördineerd en tot een goed einde gebracht. En tussendoor zijn ze ook nog van de Keizersgracht naar de Herengracht verhuisd, zonder dat de motor van de collectieve boekpromotie daardoor is afgeslagen. Uiteraard mogen ook de drie vakorganisaties uit de boekenwereld (die van de uitgevers, de boekverkopers en de openbare bibliotheken) de CPNB als 'hun' promotiebureau beschouwen. Met hun vaste jaarlijkse bijdrage leggen zij de basis voor de bekostiging van het bureau. Zonder de betrokkenheid van onze sponsors (de Nederlandse Spoorwegen, ABN-AMRO en NBD/Biblion) zou echter het budget dat nodig is om alle in dit overzicht gepresenteerde activiteiten te realiseren, beslist onvoldoende zijn. Dus ook zij mogen met recht een co-ouderschap van de behaalde successen opeisen. En dan zijn er natuurlijk de auteurs. Zonder hen geen Boekenweekgeschenk, geen Voorleesdagen, geen Nederland Leest en geen Lintje van de Boekverkoper. Zeker, maar als we zo gaan beginnen, dan kunnen we net zo goed de verzamelde lezers van Nederland de morele eigendom van de CPNB toekennen. Al die mensen van jong tot oud die in 2009 – al dan niet daartoe verleid door de CPNB – een of meer van de totaal 49 miljoen in dat jaar verkochte algemene boeken hebben aangeschaft of een van de meer dan 100 miljoen in dat jaar uitgeleende boeken in huis hebben gehaald.

Zo, via een omweg, komen we dan toch uit bij een verdedigbaar antwoord op de hierboven gestelde vraag, want dan kun je net zo goed zeggen dat de CPNB van iedereen is. En dat is precies de bedoeling van collectieve boekpromotie, nu al 80 jaar, sinds in 1930 de eerste Dag van het Boek werd gehouden. Sinds die

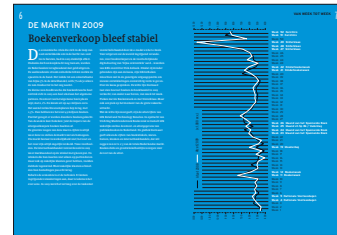
tijd is er bij het schrijven, uitgeven, (ver)kopen, (uit)lenen en lezen van boeken veel veranderd, en ook nu staan die veranderingen niet stil. Het is op de eerste plaats aan de boekenbranche in zijn volle breedte om aan die steeds nieuwe veranderingen vorm te geven, zoals het vervolgens steeds weer aan de CPNB is om in die dynamiek te zorgen voor collectieve impulsen die het lezen en het bezitten van boeken stimuleren. Dat de CPNB daar jaar na jaar goed in slaagt, is uiteindelijk te danken aan al diegenen die deze organisatie een beetje als 'hun CPNB' mogen beschouwen. Uit het feit dat u dit Jaaroverzicht hebt ontvangen en dat u deze woorden leest, volgt dat dat ook voor u geldt. Voor die onmisbare betrokkenheid wil ik u graag danken. Namens het bestuur van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek, maar eigenlijk namens iedereen.

Mei 2010

Maarten Asscher

Voorzitter Stichting CPNB

Jaaroverzicht 2009

6-7

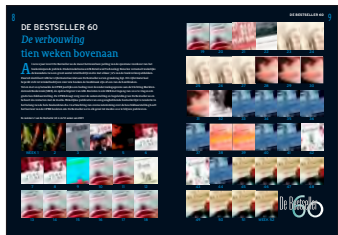
48-49 Juni

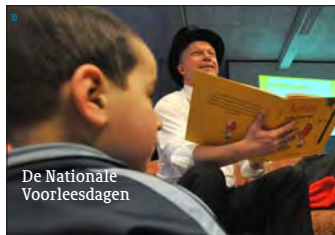
50-51 Juni

52-53

8-9

10-15 Januari

16-17 Februari

54-55 Juni

56-57 Juni

58-61 Juli

18-19 Februari

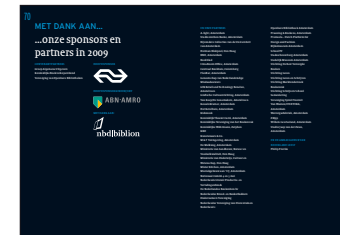
20-21 Februari

22-29 Maart

62-69 September

70-71

72-79 Oktober

30-31 Maart

32-33 April

34-37 April

80-83 Oktober

84-91 Oktober

92-93 December

38-39 Mei

40-45 Juni

46-47 Juni

94-95 December

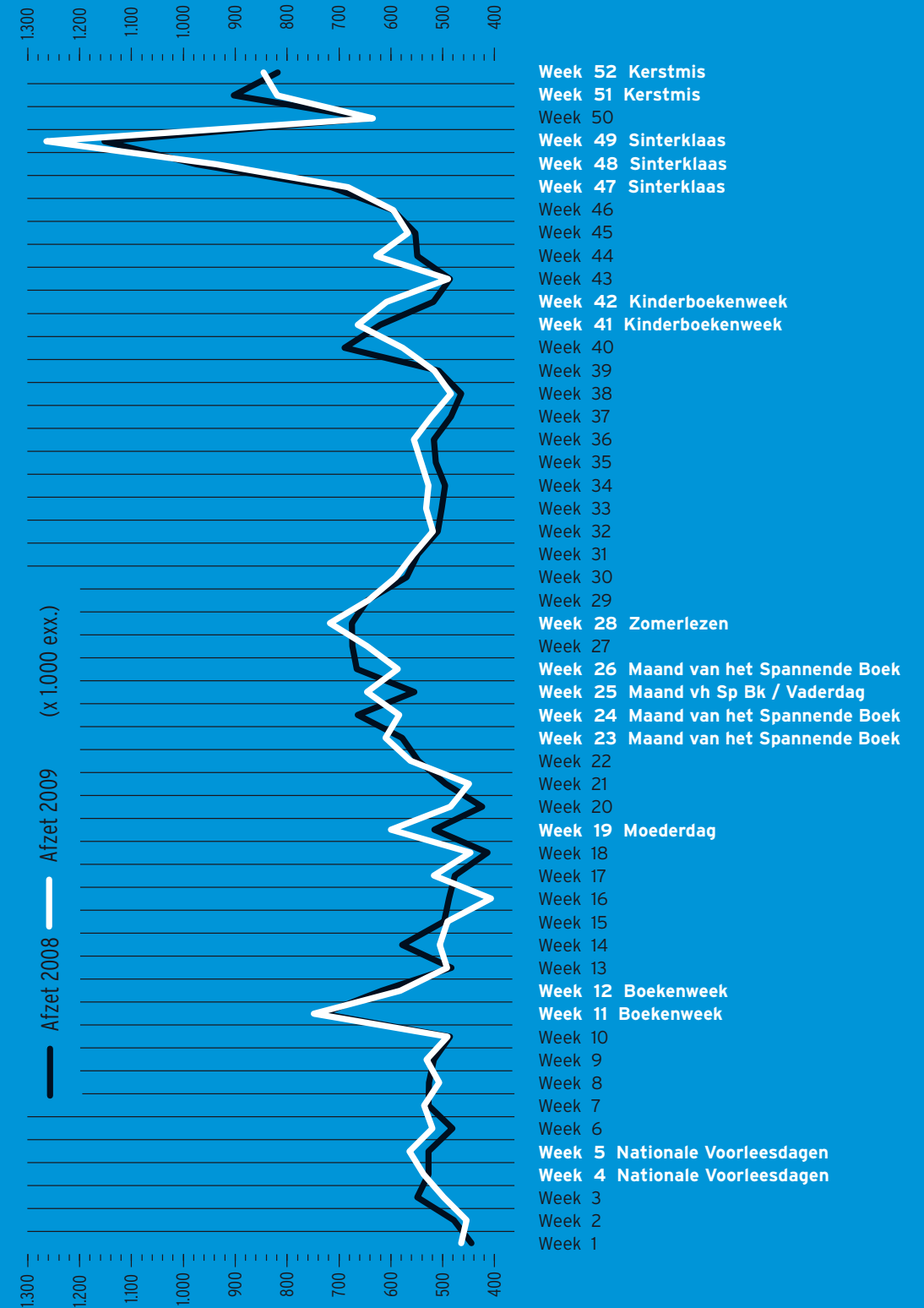
Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek

DE MARKT IN 2009

Boekenverkoop bleef stabiel

De economische crisis die zich in de loop van 2008 ontwikkelde om in de herfst van 2008 los te barsten, had in 2009 duidelijk effect. Ondanks dat hun koopkracht nog toenam, werden de Nederlanders terughoudend met geld uitgeven. De aanhoudende stroom onheilsberichten werkte de spaarzin in de hand. Het leidde tot een omzetafname van bijna 5% in de detailhandel, zelfs 7% als je alleen de non-foodsector in het oog neemt. De kleine non-foodbranche die boekenbranche heet onttrok zich in 2009 een heel eind aan het algemene patroon. De omzet van het algemene boek pluste nipt, met 0,2%. En kwam uit op 642 miljoen euro. Het aantal verkochte exemplaren liep terug, met 2,3%. Dan hebben we het over 49 miljoen boeken. Positief gezegd: er werden duurdere boeken gekocht. Van de andere kant bekeken: juist de kopers van de allergeodkoopste boeken haakten af. De grootste leugen van deze macro-cijfers is altijd weer deze: ze stellen de markt voor als homogeen. Die markt bestaat in werkelijkheid niet; het zoet en het zuur zijn altijd ongelijk verdeeld. Twee voorbeelden. De internetboekhandel veroverde ook in 2009 weer marktaandeel op de winkel met glazen pui. En winkels die hun kaarten niet alleen op particulieren maar ook op zakelijke klanten gezet hebben, voelden dubbele tegenwind. Want zakelijke klanten schroefden hun bestedingen pas echt terug. Behalve de economie is er de techniek. Er komen ingrijpende veranderingen aan, daar is iedereen het over eens. In 2009 werd het vertoog over de toekomst

vooral belichaamd door de e-reader en het e-book. Voor uitgevers zal de wereld ingrijpend veranderen, voor boekverkopers is de voortschrijdende digitalisering van 'bijna existentiële' aard – woorden van Kbb-voorzitter Dick Anbeek. Omdat zij minder gebonden zijn aan de kassa, zijn bibliotheken misschien wel in de gunstigste uitgangspositie om nieuwe ontwikkelingen evenwichtig vorm te geven. Over de kassa gesproken. De witte lijn hiernaast laat zien hoeveel boeken de boekhandel in 2009 verkocht, van onder naar boven, van week tot week. Pieken met de Boekenweek en met Sinterklaas. Maar ook een piek op het moment van de grote vakantie-uittocht. Wat de witte lijn weergeeft, zijn de afzetcijfers van GfK Retail and Technology Benelux. In opdracht van Stichting Marktonderzoek Boekenvak verzamelt GfK wekelijks online de omzet- en afzetgegevens van publieksboeken in Nederland. De grafiek hiernaast geeft alleen de cijfers van boekwinkels, warenhuizen, kiosken en internetboekhandels, dat wil zeggen van zo'n 2/3 van de totale Nederlandse markt. Boekenclubs en grootwinkelbedrijven zorgen voor de rest van de afzet.

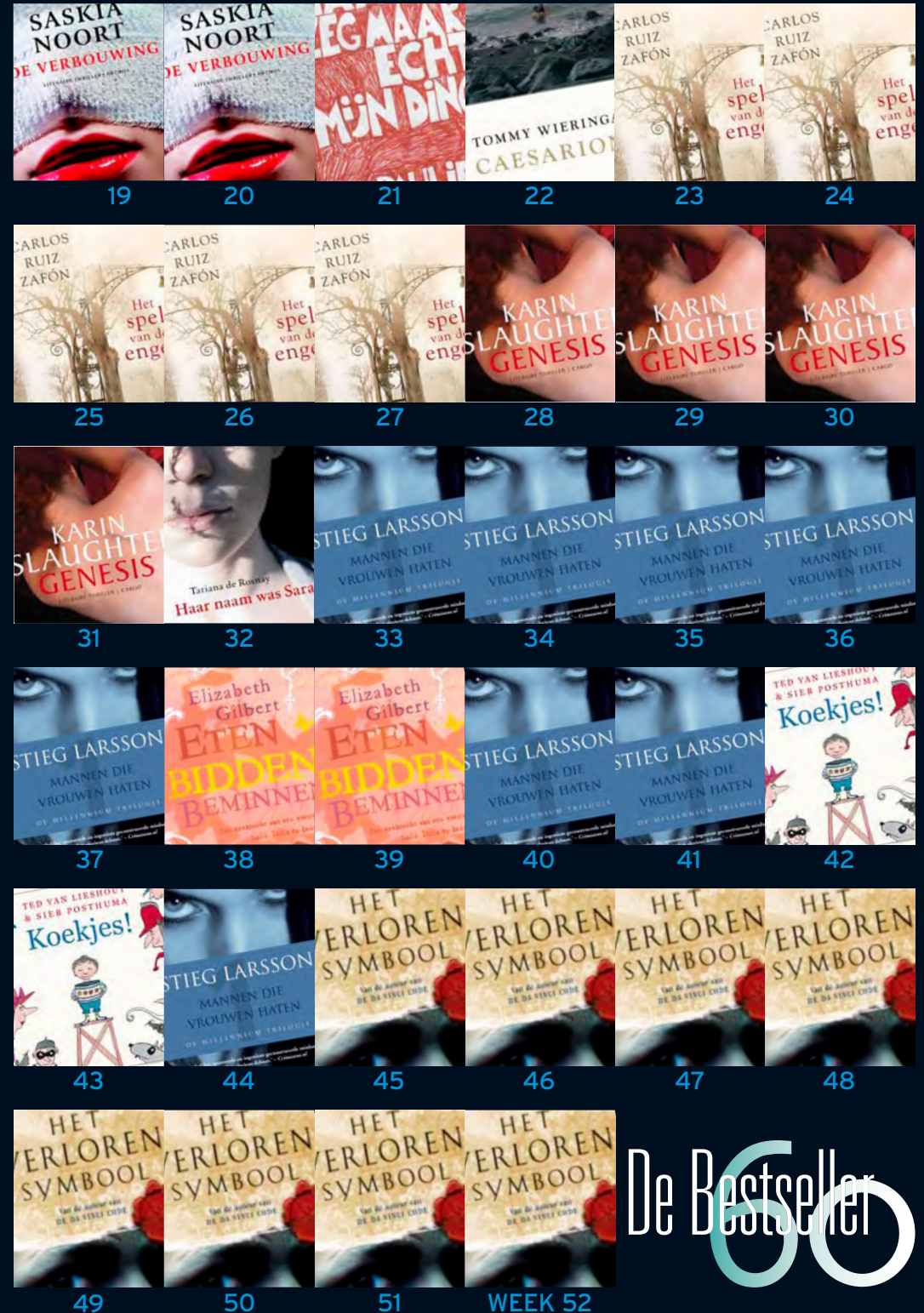

DE BESTSELLER 60

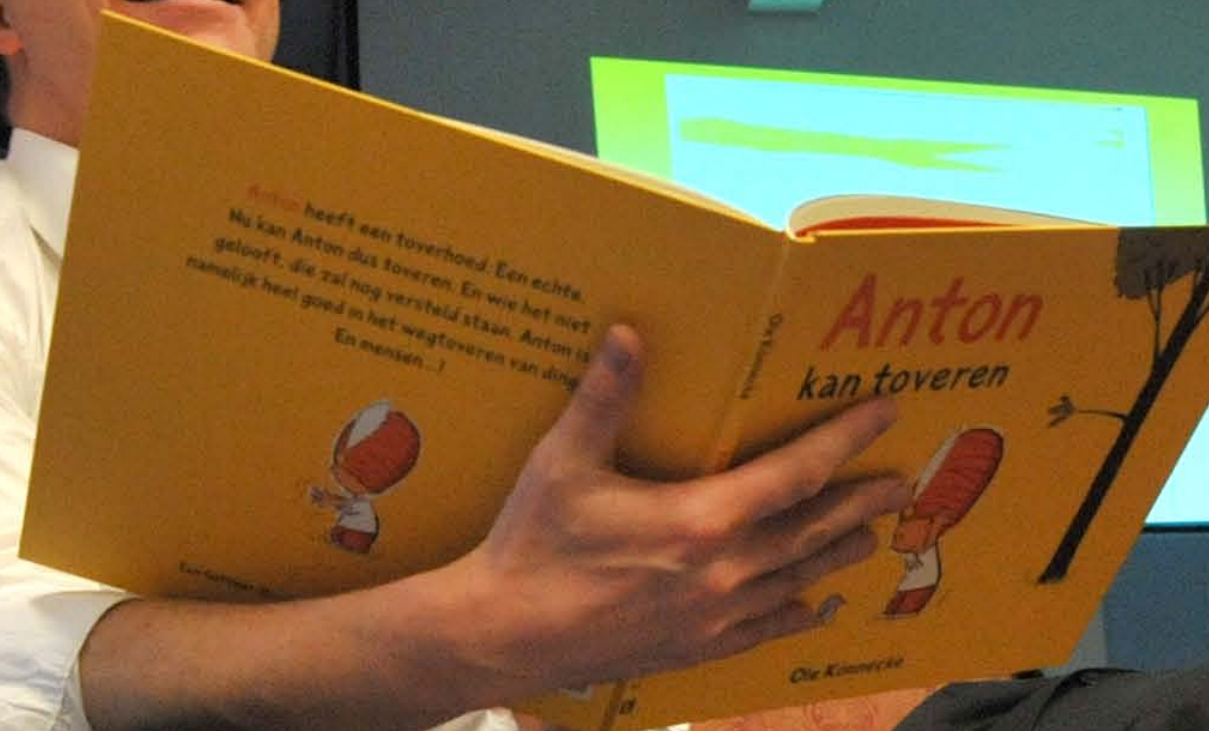
De verbouwing tien weken bovenaan

Al zeven jaar levert De Bestseller 60 de meest betrouwbare peiling van de spontane voorkeur van het boekenkopende publiek. Onderzoeksbureau GfK Retail and Technology Benelux verzamelt wekelijks de kassadata van een groot aantal retailbedrijven die met elkaar 76% van de boekverkoop afdekken. Daaruit distilleert GfK het cijfermateriaal dat aan De Bestseller 60 ten grondslag ligt. Dit cijfermateriaal beperkt zich tot winkelbedrijven voor wie boeken de hoofdzaak zijn of een van de hoofdzaken. Tot en met 2009 betaalde de CPNB jaarlijks een bedrag voor de onderzoeksgegevens aan de Stichting Marktonderzoek Boekenvak (SMB), de opdrachtgever van GfK. Besloten is om SMB met ingang van 2010 te vragen om gratis beschikbaarstelling. De CPNB draagt zorg voor de samenstelling en begeleiding van De Bestseller 60 en beheert de contacten met de media. Wekelijkse publicatie van een gezaghebbende bestsellerlijst is tenslotte in het belang van de hele boekenbranche. In afwachting van overeenstemming over de beschikbaarstelling heeft het bestuur van de CPNB besloten om De Bestseller 60 in elk geval tot medio 2010 te blijven publiceren.

De nummers 1 van De Bestseller 60 in de 52 weken van 2009

De Nationale Voorleesdagen

Anton en zijn toverhoed

De Nationale Voorleesdagen 2009

21 januari t/m 31 januari

De jeugdbibliothecarissen Matty Dekkers, Josine van den Berg, Marleen Schepers, Mineke Meinen en Jan Verbart kozen uit de nieuwe prentenboeken van 2007 *Anton kan toveren* tot Prentenboek van het Jaar. Het werd getekend door Ole Könnecke, in Duitsland een veelgelauwerd illustrator, en uitgegeven door Gottmer. Met negen andere prentenboeken kwam het centraal te staan in De Nationale Voorleesdagen, van 21 tot en met 31 januari 2009.

Dat betekent voor het Prentenboek van het Jaar een *special treatment*: de CPNB produceerde van het boek een mini-editie met dvd waarop een animatie van het verhaal te zien is en de stem van Paul Haenen te horen. Er werden vingerpoppes van Anton met zijn toverhoed geproduceerd, er kwamen geplastificeerde vertelplaten, er kwamen lessuggesties voor de peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. Ole Könnecke maakte enkele nieuwe tekeningen speciaal voor de promotiematerialen van De Nationale Voorleesdagen en het Nationale Voorleesontbijt. De oplages daarvan bereikten een hoger niveau dan vorig jaar. En voor het eerst was er voor de bibliotheken een handleiding hoe rond *Anton kan toveren* een mooi voorlees-evenement op te timmeren.

Op 15 januari kwam Ole Könnecke naar Nederland. In Felix Meritis te Amsterdam reikte Aad Meinderts, directeur van Stichting Lezen hem de prijs uit. Jet Sol presenteerde.

Zes dagen later barstten De Nationale Voorleesdagen dan goed los met het traditionele Voorleesontbijt in duizenden basisscholen, peuterspeelzalen en kinderdagverblijven.

In een reeks van jaren is Het Nationale Voorleesontbijt een landelijk instituut geworden. Het is een echte grassroots-activiteit die door de gretige deelname van

25.470 exx.

Auteur Ole Könnecke

Irene Moors

Monique Smit

talrijke bekende Nederlanders tegelijk stevige weerklank vindt in de landelijke media. Wouter Bos bij de Openbare Basisschool De Baanbreker in Den Haag, Sharon Dijkstra bij Basisschool De Wissel in Leiden, Ahmed Aboutaleb bij Basisschool De Provenier in Rotterdam, prinses Laurentien der Nederlanden in de Haagse Bibliotheek, Eimert van Middelkoop bij Basisschool De Parkiet in Den Haag, Irene Moors in de Openbare Bibliotheek te Zandvoort, en Piet Hein Donner bij Kinderopvang 2 Span in Den Haag. De lijst van aansprekende voorlezers is naar believen uit te breiden.

In 2008 speelden De Nationale Voorleesdagen zich voor de vijfde maal af. Dat was toen een reden voor een flink aantal banketbakkers om op scholen, peuterspeelzalen en kinderdagverblijven in hun buurt te gaan trakteren. Het beviel over en weer zo goed dat besloten werd om die traktatie bij de zesde Nationale Voorleesdagen te herhalen. Alles dankzij de bemiddeling van de NBOV, de Nederlandse Brood- en Banketbakkers Ondernemers Vereniging.

Na de Voorleesdagen van 2008 wees onderzoek uit dat ruim 70% van alle peuterspeelzalen en kinderdagverblijven intussen op een of andere manier meedoet aan De Nationale Voorleesdagen. Circa 80% van de deelnemers staat in contact met de openbare bibliotheek.

De mini-editie van *Anton kan toveren*, voor € 5 te koop, belandde op plaats 8 van De Bestseller 60 en trok de reguliere Gottmer-editie in haar kielzog mee.

De CPNB organiseert De Nationale Voorleesdagen op initiatief van Stichting Lezen, die ook voor het budget zorgt. Eind 2009 kwam Stichting Lezen naar buiten met het voornemen om haar financiële bijdrage voor de Voorleesdagen 2011 zo ongeveer te halveren. Daarmee is het voortbestaan van de Voorleesdagen direct in gevaar. Een zo sterk ideële campagne, primair gericht als zij is op het voorlezen door ouders, kan nu eenmaal niet zonder brede externe ondersteuning.

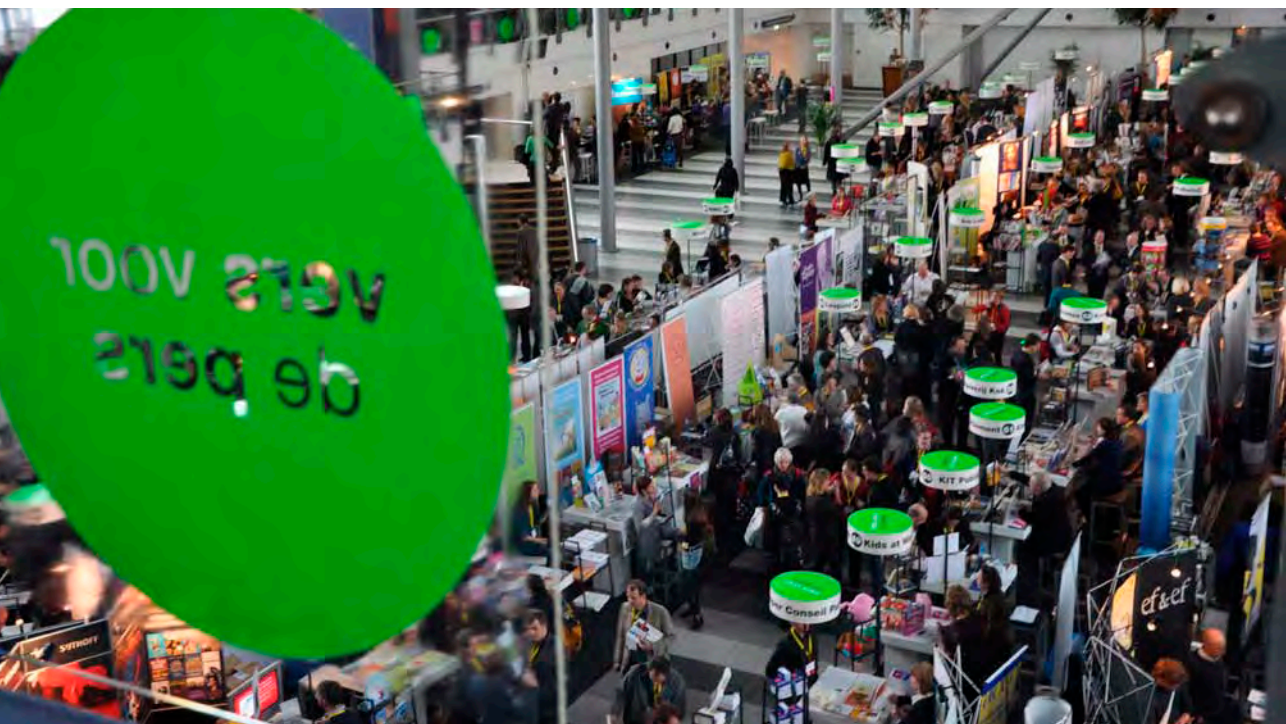
Eimert van Middelkoop

VERS VOOR DE PERS

Aangekomen in Passenger Terminal

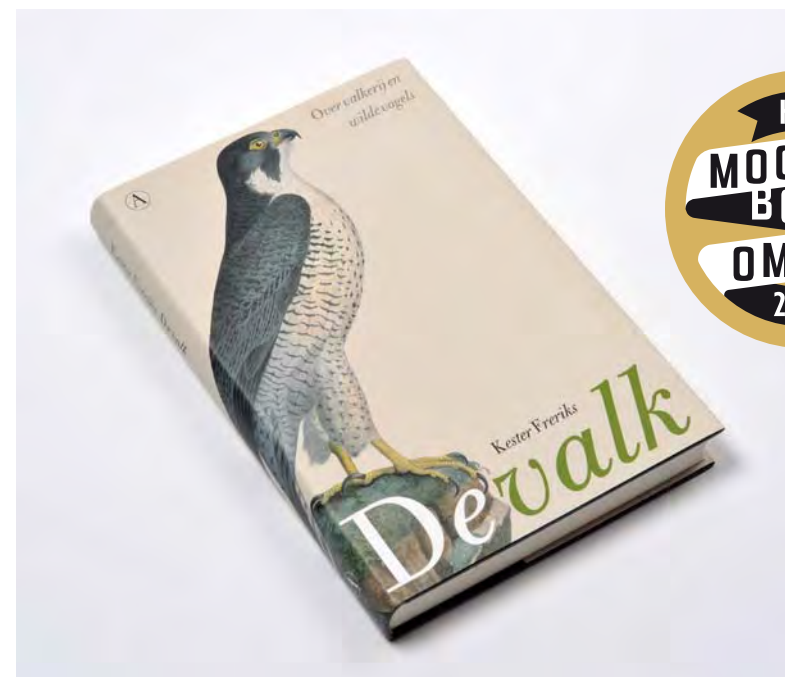
Sinds najaar 2000 had de informatiebeurs Vers voor de Pers zijn thuisbasis in De Meervaart in Amsterdam Osdorp. Daar barstte het halfjaarlijkse evenement geleidelijk uit zijn voegen. In verband met de komst van Manuscripta is in 2008 de frequentie van Vers voor de Pers tot één keer per jaar teruggebracht, maar het ruimtetekort bleef. Vandaar het besluit om Vers voor de Pers maandag 2 februari 2009 op een nieuwe plek te organiseren, Passenger Terminal Amsterdam. Dat is een hoge ruimte met veel licht van buiten. Omlopen rond de centrale vloer zorgen voor compactheid, waardoor de verschillende elementen van een beursopstelling sterk op elkaar betrokken blijven. En dat allemaal op loopafstand van Amsterdam Centraal Station. Tegelijk werd de inrichting van de beurs aangepakt. Werden exposanten en bezoekers voorheen van el-

kaar gescheiden door aan elkaar geschoven tafels, nu werd de opstelling opener gemaakt. De borstwering van tafels werd vervangen door statafels, waardoor de domeinen van exposanten en bezoekers meer dooreelkaar gingen lopen. Zo werd Vers voor de Pers sterker op ontmoeten, zeg maar gerust *speeddaten* gericht en minder op het monteren van uitgeversdummies. Ook nieuw was dat de deelnemende uitgeverijen in één alfabetische volgorde over de drie beschikbare niveaus verdeeld werden. Deelname van uitgeverijen was nagenoeg maximaal. Er werden 410 bezoekende mediavertegenwoordigers geregistreerd, naast 569 uitgeverijmedewerkers, 205 relaties van uitgeverijen, 176 boekverkopers en 97 bibliotheekmedewerkers. Alle partijen waren over de nieuwe ruimte zeer te spreken.

HET MOOISTE BOEKOMSLAG

Boekverkopers kiezen *De valk*

Na afloop van Vers voor de Pers maakten *Boekblad* en Stichting De Best Verzorgde Boeken in Passenger Terminal Amsterdam de uitslag bekend van de verkiezing van Het Mooiste Boekomslag 2009 door boekverkopers. De winnaar werd het omslag van Kester Freriks' boek *De valk*, een uitgave van Athenaeum-Polak & Van Gennep. Anneke Germers tekende voor het ontwerp. Waarmee het bewijs geleverd werd dat niet alleen succesromans als *Extreem luid & ongelooflijk dichtbij* en *Boven is het stil* deze verkiezing kunnen winnen, maar ook een non-fictietitel over een niche-onderwerp, zoals *De valk*. Bij de genomineerden bevonden zich twee andere ontwerpen van Anneke Germers, namelijk voor *Heren van de thee* van Hella S. Haasse en *Die zomer* van Wanda Reisel (beide Querido).

De twaalf nominaties waren vastgesteld door de boekverkopers Gerda Aukes (Den Boer, Baarn),

Grietje Braaksma (AKO), Anja Duitsmann (Linnaeus, Amsterdam), Hanz Mirck (Romijn, Oosterbeek), Veronie Snijder (Kramer, Winterswijk), Amin Usman (Plantage Voorhoeve, Hilversum) en Leon Verschoor (Selexyz Scheltema, Amsterdam).

Van 16 tot en met 28 januari kon ieder die werkzaam was in een Nederlandse boekhandel via www.boekblad.nl stemmen op het omslag van zijn of haar voorkeur. De verkiezing van Het Mooiste Boekomslag is een gezamenlijk initiatief van *Boekblad* en Stichting De Best Verzorgde Boeken. Deze stichting is een samenwerkingsverband tussen de CPNB, de ontwerpersorganisatie BNO en de Grafische Cultuurstichting. De verkiezing vond dit jaar voor de achtste keer plaats, voor het eerst onder een eigen logo. Studio Ron van Roon ontwierp het, geschikt om als sticker op het winnende boek te plakken.

KINDERJURY

Start in twaalf provincies

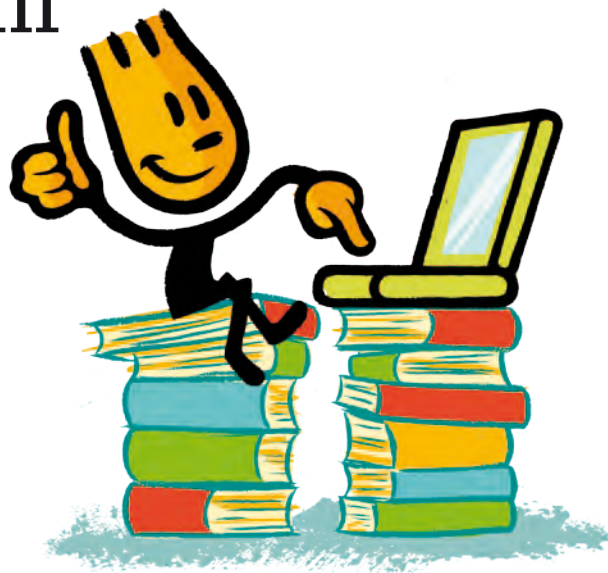
Op woensdag 4 februari begon de stemperiode voor de Nederlandse Kinderjury 2009, de verkiezing van de favoriete nieuwe kinderboeken van het afgelopen jaar. Om dat begin te markeren, werd ditmaal gekozen voor een decentraal evenement. In bibliotheken in alle twaalf provincies brachten de leden van de Kinderjury-Senaat van vorig jaar de eerste stem uit. Tegelijk traden ze officieel af door hun sjerpen en baretten in te leveren. Via een live-videoverbinding kon het uitbrengen van de stemmen op alle twaalf plekken simultaan gevolgd worden.

Tegelijk ging de website kinderjury.nl de lucht in, de centrale stembus van de verkiezing. Daarnaast was stemmen in een bibliotheek, boekhandel of op school nog steeds mogelijk. En niet te vergeten bij filialen van sponsor ABN-AMRO.

Op kinderjury.nl werden vijftig titels als aanraders gepresenteerd, 25 voor de jongere en 25 voor de oudere kinderen. Ook konden de kinderen in een webforum meepraten over de kanshebbende boeken.

Dezelfde dag startte de wervingsprocedure voor nieuwe Senaatsleden.

De stemperiode zou tot en met 15 mei duren. ABN-AMRO bood de openbare bibliotheken een stembus op reuzenformaat aan. Bij de materialen bevond zich een LeesLichtje dat je om je vinger kon winden, om stiekem in bed mee te lezen.

CPNB TOP-100 2008

Vijf jaar oude nummer 1

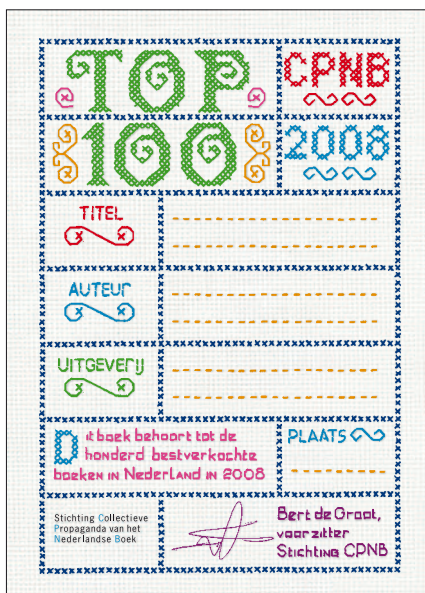
Harry Potter en Sonja Bakker zijn in de boekwinkel van de tafel naar het schap verhuisd, Stieg Larsson zit er aan te komen.

Zo viel het jaar 2008 te karakteriseren voor wie de blik op de überbestsellers gericht heeft. Het leidde ertoe dat een vijf jaar oude titel de aanvoerder werd van de CPNB Top-100 2008. Op 16 februari werd de lijst bekendgemaakt. *De vliegeraar* van Khaled Hosseini (*De Bezige Bij*) ging in het zesde jaar van zijn bestaan nog altijd 273.980 maal over de Nederlandse toonbanken. Daarbij geholpen door het bioscooproulement van de *Vliegeraar*-film. Dat aantal was voldoende voor de eerste plaats. Erop volgden *Eten, bidden, beminnen* van Elizabeth Gilbert (*Cargo*) en Khaled Hosseini's tweede roman *Duizend schitterende zonnen* (*De Bezige Bij*). Zo kunnen de jaren verschillen: het jaar ervoor waren 520.000 verkochte *Vliegeraars* 'slechts' goed geweest voor een derde plaats.

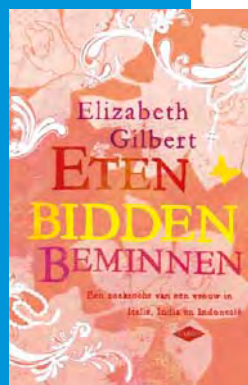
Bij het samenstellen van de Top-100 werkte de CPNB voor het eerst nauw samen met GfK Retail and Technology Benelux. De afzetgegevens die GfK baseert op de kassadata van boekwinkels en grootwinkelbedrijven vormden het uitgangsmateriaal voor het samenstellen van de Top-100. Ze werden aangevuld met verkoopgegevens van de uitgevers en van boekenclub ECI.

Net zoals dat het geval is met *De Bestseller 60*, wordt het voortbestaan

van de CPNB Top-100 bedreigd door de onzekerheid over de beschikbaarstelling van de GfK-gegevens aan de CPNB. Gesprekken met de Stichting Marktonderzoek Boekenvak, de opdrachtgever van GfK, daarover zijn gaande. Aan het eind van 2009 besloot het bestuur om in afwachting van de uitkomst de CPNB Top-100 nog een jaar in de lucht te houden.

273.980 ex.

232.732 ex.

210.788 ex.

Van het bestuur

Het bestuur van de Stichting CPNB kwam in 2009 vijf maal in vergadering bijeen, op 26 januari, 2 maart, 23 juni, 24 september en 16 december. Bovendien vond op 23 juni het Convenantoverleg plaats. Dat is de jaarlijkse bijeenkomst van het bestuur van de CPNB met de besturen van de drie *founding fathers*, de Groep Algemene Uitgevers, de Koninklijke Boekverkopersbond en de Vereniging van Openbare Bibliotheken. Naar de gewone bestuursvergaderingen vaardigen de drie 'bonden' elk een assessor af.

Aan het einde van 2009 bestond het bestuur van de Stichting CPNB uit:

Maarten Asscher (directeur Athenaeum boekhandel)

Els Brons (directeur OB Hilversum)

Bert de Groot (directeur NDC/VBK uitgevers, voorzitter)

Joost Nijsen (directeur uitgeverij Podium)

Hans Peters (voorheen Selexyz, penningmeester, vice-voorzitter)

Anne Rube (directeur Stichting Pro Biblio)

Het bestuurslidmaatschap is onbezoldigd. **Hans Peters** begeleidde namens het bestuur de verhuizing van het CPNB-bureau en ontving daarvoor een bezoldiging.

Per 1 januari 2010 is **Els Brons** als bestuurslid opgevolgd door **Hans van Velzen** (directeur OB Amsterdam). In mei 2010 zijn Bert de Groot en Joost Nijsen wegens drukke werkzaamheden als bestuurslid teruggetreden. Per 7 mei heeft Maarten Asscher het voorzitterschap overgenomen.

Erik Timmermans trad af als secretaris van de GAU en werd als assessor namens de GAU in de loop van het jaar opgevolgd door **Paula Vrolijk-de Vries**. Aan het eind van het jaar wees de Kbb **Sanne Baudoin** als assessor aan. **Jan-Ewout van der Putten** trad namens de Vereniging van Openbare Bibliotheken als assessor op.

De drie convenantpartners betalen elk een gelijke jaarlijkse bijdrage aan de CPNB. Deze bijdragen belopen met elkaar ongeveer 15% van de baten van de CPNB. De overige baten worden gevormd door campagne-inkomsten, sponsoring en incidentele bijdragen van overheden, publieke en private fondsen.

In 2010 zal de splitsing van de Vereniging van Openbare Bibliotheken in een sectorinstituut en een branchevereniging haar beslag krijgen. Het partnerschap met de CPNB zal overgaan naar de nieuwe branchevereniging. In verband met deze splitsing heeft Jan-Ewout van der Putten zijn directeurschap van de Vereniging van Openbare Bibliotheken aan het einde van 2009 neergelegd. En daarmee zijn assessorschap van de CPNB. In deze dubbelrol is hij van cruciale betekenis geweest voor de hechte verankering van de bibliotheken in het verband van de CPNB, te beginnen met de toetreding van de bibliotheken tot het CPNB-convenant in 2001.

De jaarrekening over 2009, aangevuld met een tekstuele verantwoording, is goedgekeurd door accountant Deloitte.

Hoofdsponsor Boekenweek

Tjielp
Tjielp
De literaire zoo
Boekenweek 2009
11 t/m 21 maart

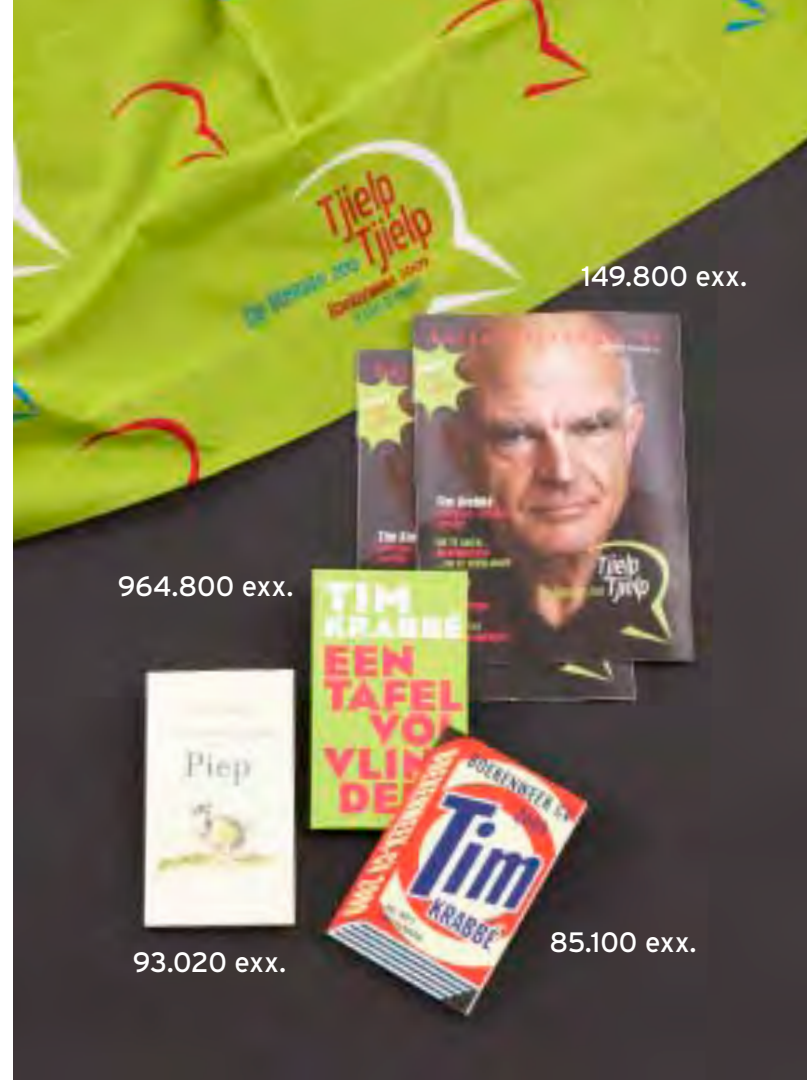
Boekenweek

Beestachtig *De literaire zoo* Tjielp

Wie de aanbiedingsbrochure voor de Boekenweek 2009 opsloeg, werd plots opgevrijsd door het geluid van Tom America. De Tilburgse taalkunstenaar bracht Jan Hanlo's zestig jaar oude gedicht *Tjielp tjielp* ten gehore. Een meegelijmde geluids-chip zorgde daarvoor, stemmingmaker voor het thema van de 74ste Boekenweek, *TJIELP, TJIELP. De literaire zoo*. De aanbieding presenteerde *Een tafel vol vlinders*, het Boekenweekgeschenk van de hand van Tim Krabbé, en *Piep*, het thema-essay van Midas Dekkers. De aanbieding werd afgerond met het Boekenweekmagazine *Tjielp tjielp* en voor de bibliotheken het Boekenweek-cv over Tim Krabbé. In totaal 1.371 boekwinkels deden een bestelling en haakten daarmee in op de Boekenweek, een iets hoger aantal dan het jaar tevoren. Uit de bibliotheken bleef de deelname stabiel. De bestelde oplage van het Boekenweekgeschenk kroop iets omhoog. Midas Dekkers' essay werd fors beter besteld dan dat van Renate Dorrestein in 2008, toen de winkels er te snel doorheen waren. En de belangstelling van uitgeverijen voor advertenties maakte een uitbreiding van het magazine met 8 pagina's noodzakelijk. Dat compenseerde het wegvallen van de insert van jaarlijks een ander literair tijdschrift in het blad. Het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds had na zes jaar besloten om niet verder te gaan met deze wijze van promotie voor literaire tijdschriften. Alles bij elkaar bestond er bij voorbaat veel goede zin in deze Boekenweek. Achteraf was er teleurstelling. Die kwam toen de boekwinkels de kassa opmaakten. Bij de winkels die deel hadden genomen aan de Boekenweek mat GfK Retail and Technology Benelux een teruggang van 6% in omzet vergeleken met de twee weken van de Boekenweek in 2008. Zo'n teruggang wordt natuurlijk nooit gelijk over alle partijen

*Tjielp
Tjielp*
Boekenweek 2009
11 t/m 21 maart

verdeeld. Twee grote marktpartijen scoorden positief, veel andere keken tegen een aanzienlijk sterkere terugloop aan. Ook de verdeling van de teruggang over beide weken was niet gelijkmatig. Werd het niveau van 2008 in de eerste week nog nagenoeg vastgehouden, in de tweede week duikelde de omzet met dubbele cijfers. De boekenbranche heeft vanouds de reputatie relatief ongevoelig te zijn voor de economische conjunctuur. Dat mag zo zijn, maar relatief ongevoelig is niet hetzelfde als absoluut ongevoelig. Boekwinkels liggen aan dezelfde straten als andere retailbedrijven. Als er minder publiek door die straten komt of als dat publiek het op een sparen zet, dan kan het niet anders of de boekverkoper merkt dat ook. Nog op de laatste vrijdag had de CPNB de publiciteit gezocht met een prognose van een redelijk goede Boekenweek. Ze baseerde dit vooruitzicht op een peiling in de voorgaande dagen bij alle boekhandelsketens, bol.com en een aantal zelfstandige winkels. Enkele dagen later werd deze voorspelling door de cijfers gelogenstraft. Het bracht de CPNB tot het besluit om voortaan de cijfers af te wachten en geen eigen campagneprognoses meer vrij te geven. Op maandag 2 februari werden in het Bimhuis te Amsterdam de plannen voor de Boekenweek aan de pers gepresenteerd. Tim Krabbé en Midas Dekkers namen de eerste exemplaren van hun boeken in ontvangst.

Erik van Muiswinkel voerde gesprekken met de auteurs Bibi Dumon Tak, Kester Freriks, Martin Gaus, Tijs Goldschmidt, Stine Jensen, Mensje van Keulen, Jan Siebelink en Koos van Zomeren.

Het Uitgelaten Boekenbal

Op dinsdag 10 maart rolde de Stadsschouwburg Amsterdam de rode loper uit voor Het Uitgelaten Boekenbal. Er waren een kleine driehonderd schrijvers; het gevecht om de kaarten lijkt nog ieder jaar heter te worden. Naast Tim Krabbé en Midas Dekkers waren cultuurminister Plasterk en burgemeester Cohen de eregasten. Toen voorzitter Bert de Groot achter het spreekgestoelte plaatsnam voor zijn welkomstwoord, klonk hem een tevreden getjielp uit de zaal tegemoet.

Iedere genodigde had namelijk samen met de toegangskaarten een lokfluitje toegezonden gekregen. Het openingsprogramma was een *spectacle coupé* van teksten van Gerrit Komrij en de muziek van *Het carnaval der dieren* van Camille Saint-Saëns. Komrij's bijtende teksten werden gebracht door Erik van Muiswinkel en Maaïke Martens, en de muziek werd speels vertolkt door het Zapp String Quartet versterkt met blazers. Projecties van tekeningen van Ella Nitters bonden de verschillende onderdelen tot een kleurrijk geheel. Om middernacht werd het grote podium vrijgemaakt voor mezzosopraan Tania Kross en sopraan Claron McFadden, die samen het *Kattenduet* van Rossini zongen. Daarop verklaarde Tim Krabbé de Boekenweek voor geopend. Zoals eerdere ervaringen

Voorzitter Bert de Groot

het Boekenbal'. Via een speciale panoramafoto kon de websitebezoeker zelf in de Stadsschouwburg rondbewegen. Qua radio haakten het *Radio 1 journaal*, *BNN Today*, *Met het oog op morgen* en *Vroege vogels* aan.

Schrijvers in de media

De hele Boekenweek lang besteedde Nederland 2 in verschillende programma's uitgebreid aandacht aan schrijvers, dichters en literatuur. Dat was al begonnen met *De Avond van het Boek* op maandag 9 maart. Tijdens de Boekenweek droeg de VPRO een compilatie bij van dieren-fragmenten van Kees van Kooten en Wim de Bie. De KRO maakte een aflevering van *Profiel* met Tim Krabbé en de VARA bood vijf herhalingen van het programma *Midas*. *Het uur van de wolf* gaf een portret van Koos van Zomeren. *Opium* kwam met een special over het dier in de literatuur. En onder de titel *Op het nachtkastje* zond de VPRO elke doordeweekse avond na *Nova* portretten uit van onder meer Conny Braam, Herman Brusselmans, Herman Koch, Kees van Kooten en Harry Mulisch.

In elke aflevering van *Vroege vogels* in de maand maart droeg een dichter een speciaal geschreven gedicht voor. Ingmar Heytze, Ernest van der Kwast, Ramsey Nasr, John Schoorl en Anne Vegter verleenden hun medewerking.

met het Kinderboekenbal al geleerd hadden, vormde het dieren-thema een dankbaar uitgangspunt voor zowel decoratie van Kunstenaars & Co. als de kleding van de feestgangers.

De media-coverage van het Boekenbal neemt nog steeds toe. Het feest was onder meer te volgen via het *NOS Journaal*, *RTL Nieuws*, *Nova* en *AT5*. Na afloop van de reguliere uitzending op dinsdagavond ging *Nova* via live stream door. Op de website van *NRC Handelsblad* was er een 'beestachtig foto- en blogverslag van

Midas Dekkers en Carolien Gehrels

Het Uitgelaten Boekenbal

Bij tv-zender *Het Gesprek* praatte Karin Giphart op twee zondagen met bekende collega's over hun eigen werk en hun favoriete boeken. In de dagen die volgden op het Boekenbal ondernam Tim Krabbé een inspannende toernee door het land. Overdag signeerde hij meestal. 's avonds was hij te gast in een avondvullend programma met meerdere auteurs. In de ochtenduren soigneerde hij zichzelf op de racefiets met een trainingsrit in de omgeving. Daarbij mocht een speciaal vervaardigd Boekenweekwielertenu niet ontbreken. Op zondag 15 maart, na vier Boekenweekdagen, was het Boekenweekgeschenk geldig als treinkaartje. Ruim 180.000 mensen maakten van de mogelijkheid gebruik om met *Een tafel vol vlinders* de trein te nemen. Boekverkopers die de NS kapittelen dat de vrij-reizendag niet op de laatste zondag van de Boekenweek valt, verliezen uit het oog hoe royaal deze geste van NS is. Een geste die zonder twijfel extra publiek naar de boekwinkel brengt. Er reed die zondag een speciale Boekenweektrein tussen Haarlem en Utrecht. Aan boord bevonden zich Tim Krabbé en schaker Hans Böhm. Ze speelden in een speciaal ingerichte coupé vluggertjes met

de reizigers, schaakpartijtjes van maximaal vijf minuten. Aangekomen op Utrecht Centraal speelden ze een partij tegen elkaar met levende schaakstukken. Wilfried de Jong trad daarbij op als scheidsrechter. Voor veel lezers bleek het dier in de letteren een interessant thema. De oplage van Midas Dekkers' essay *Piep* raakte snel uitverkocht. De bestlopende dierentitel was *Mijn leven als hond* van Martin Brill (Prometheus). *Poes* van Midas Dekkers (Contact), *Vogels kijken* van Kester Freriks (Athenaeum-Polak & Van Gennep) en *Het dierbaarste* van Kees van Kooten (De Bezige Bij) volgden. Ook vlot uitverkocht raakte de nieuwe editie van de verzamelde dierenverhalen van Anton Koolhaas (Van Oorschot). Deze meester van het dierenverhaal werd op donderdag 18 maart geëerd met het aanbrengen van een herinneringsplaquette aan de gevel van het huis in de Amsterdamse Vondelstraat waar hij bij leven gewoond heeft. In aanwezigheid van cultuurwet- houder Carolien Gehrels verrichtte Midas Dekkers de onthulling. 'Sloegen andere schrijvers steeds maar op die ene trom met mensenvel, Koolhaas bespeelde een heel orgel met een woud van pijpen, elk van een ander soort dier...', zo schreef hij in *Piep* over Koolhaas.

Bibliotheekacties

De bibliotheken wierven tijdens de Boekenweek ruim 9.000 nieuwe leden, die een bon voor het Boekenweekgeschenk en een Boekenbon van € 5 meekregen. Bovendien gingen de bibliotheken een samenwerking aan met de Nederlandse Vereniging van Dierentuinen die er toe leidde dat ieder die tijdens de Boekenweek een boek leende een bon meekreeg. Goed voor 25% korting op een dierentuinbezoek voor maximaal vier personen. Veertien dierentuinen deden mee. Met rondleidingen en lezingen rond het thema 'het dier in proza en poëzie' gaven ze op de meest letterlijke manier inhoud aan het begrip Literaire Zoo. Bij een zestal dierentuinen kwam ook een auteur langs. En de Vereniging van Openbare Bibliotheken ondersteunde de actie met radioreclame. In het algemeen wordt 'flankerende reclame' een steeds belangrijker ondersteuning voor de Boekenweek. Gratis met de trein op vertoon van het Boekenweekgeschenk? NS maakt er radio-reclame voor, dit jaar zelfs met verhoogde intensiteit. Nederland 2 brengt een reeks programma's over boeken en auteurs? Daar doet de publieke omroep een campagne bij, op de eigen kanalen, op zijn websites, maar ook

in landelijke dagbladen. Leners met korting naar de dierentuin? De Vereniging van Openbare Bibliotheken laat het luid en duidelijk weten. En dat alles naast de eigen radio- en abricampagne van de CPNB. Het radiospotje werd speciaal ingezet om de verkoop in de tweede week van de Boekenweek te ondersteunen. Het liep van maandag 16 tot en met zaterdag 21 maart op Radio 1, 2 en 3FM, Sky Radio, Q-Music, Radio Veronica, 100% NL, BNR en dertien regionale radiozenders. De abricampagne gaf brede verspreiding aan de Boekenweekaffiches die in drie varianten ontworpen waren door De Designpolitie. En verder was het, zoals ieder jaar, zaak om alle kansen die zich waar dan ook voordeden gretig te benutten. Zo was de Boekenweek aanleiding voor de Amsterdamse effectenbeurs om de directeur van de CPNB te vragen de beurshandel van maandag 16 maart met een gongslag te openen. Dóén zoiets. En wanneer het thema *Tjelp tjelp* weliswaar van een gedicht is afgeleid maar tegelijk ook een liedje is, dan moet in de Boekenweek dat liedje als ringtone verkrijgbaar zijn. Ook doen.

VERHUIZING

Adieu Keizersgracht

An de huisvesting van het CPNB-bureau op Keizersgracht 391 te Amsterdam kwam na ruim een kwart eeuw een einde. Ooit was het bureau daar binnengekomen als onderhuurder van de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond. In 1996 fuseerde de branche-organisatie van boekenuitgevers met haar collega's van kranten en tijdschriften en nam de CPNB het huurcontract over. Geruime tijd had het bureau uit niet meer dan een man of acht bestaan – nou ja... vrouwen zijn altijd in de meerderheid geweest. Vanaf 1990 zette een gestage groei in naar de drievoudige personeelssterkte. Lange tijd kon deze groei binnen het pand opgevangen worden. In 2008 was de grens bereikt. Extra ruimte was niet meer voorhanden. Bovendien kon met de eigenaar van het pand geen overeenstemming over een nieuwe

huurperiode bereikt worden. Op 31 maart 2009 moest het doek vallen voor de Keizersgracht.

Onder leiding van bestuurslid Hans Peters werd nieuwe huisvesting gevonden in een van de panden die in het voorjaar van 2009 verlaten gingen worden door het Theater Instituut Nederland. Het nieuwe pand is een maat groter dan het oude. De Koninklijke Vereniging van het Boekenvak nam als onderhuurder de grootste achterkamer in gebruik.

Op vrijdag 27 maart werd de verhuisoperatie ten uitvoer gebracht. Omdat het Theater Instituut op dat moment nog niet helemaal weggetrokken was, werden acht CPNB-ers tijdelijk in het belendende pand ondergebracht. De verhuizing verliep gesmeerd.

Al om 13.55 uur waren de nieuwe werkplekken online.

Het CPNB-bureau op de stoep van de Keizersgracht (1985). Foto: Bas Brüggem

LEESCOUPÉ

Nu op
prime time

Net als een jaar tevoren bracht de KRO-tv acht afleveringen van het programma *De Leescoupé*. Op woensdag 18 maart, tijdens de Boekenweek, ging de eerste de lucht in. Midden op de avond en niet, zoals in 2008, op een laat tijdstip. De CPNB verleende een financiële bijdrage aan het programma. Presentator Karin de Groot praatte in de trein met lezers over hun leeservaringen en liet ze een keuze maken uit een aantal voorgelegde boeken. Hoogleraar Thomas Vaessens presenteerde in elke uitzending een Nederlandse klassieker. Midas Dekkers, Kluun, Herman Koch, Tim Krabbé en Esther Verhoef waren te gast.

DE LEESCOUPÉ

BUITENLAND...

...nevenactiviteiten

Henk Kraima was in 2009 lid van de Raad van Toezicht van Bureau Promotie Podiumkunsten. Hij trad toe tot de Commissie Letteren van de Raad voor Cultuur. De statuten van de Stichting De Best Verzorgde Boeken kennen de directeur van de CPNB een kwaliteitszetel toe in het stichtingsbestuur. Henk Kraima fungeerde daarin als voorzitter. In die hoedanigheid nam hij in oktober in het Erasmus Huis te Jakarta deel aan een discussiebijeenkomst ter gelegenheid van de opening van de Best Verzorgde Boekenexpositie aldaar. Eind augustus hadden Marieke Verhoeven en hij in Rome gesproken op een bijeenkomst van de International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).

ADJUNCT-DIRECTEUREN

Continuïteit en versterking

Met ingang van 1 april zijn Gijs Schunselaar en Marieke Verhoeven benoemd tot adjunct-directeur van de CPNB. Zij voorzien daarmee in de opvolging van Paul Mosterd, die medio 2008 vertrokken was.

Marieke Verhoeven (1978) is afkomstig uit Den Bosch en studeerde in Nijmegen cum laude af in Moderne Letterkunde. Voordat ze in 2004 overkwam naar de CPNB, was ze directeur van de Stichting Kinderen en Poëzie. In 2008 werd zij Hoofd Kinder- en Jeugdboek. Gijs Schunselaar (1977) komt uit Twente en studeerde bedrijfskunde en bedrijfseconomie. In 2006 kwam hij

van het Grachtenfestival naar de CPNB. Zijn functie was programmaleider boeken voor volwassenen. Ook als adjunct-directeur bleven zij hun taken in de programmaleiding vervullen. Voor ongeveer een derde deel van hun tijd werden zij vrijgemaakt voor hun directietaken. Daarbij valt te denken aan het opbouwen en onderhouden van externe relaties op beleidsniveau en het leiden van veranderingsprocessen binnen het bureau.

Michaëla van Grinsven, die na het vertrek van Paul Mosterd was opgetreden als waarnemend adjunct-directeur, vervulde deze functie tot 1 mei.

En dan nu... informatieve boeken

Collectieve promotie voor non-fictieboeken is niet makkelijk. Dat leert de ervaring van de CPNB over een lange reeks van jaren. De *Reisgidswijzer*, de *Weken van het Reisboek*, folders en magazines gewijd aan duidelijk omliggende non-fictiesegmenten, het zijn stuk voor stuk initiatieven die de CPNB met enthousiasme begonnen is maar die niet zijn beklifd. Waar het precies aan ligt, daar heeft elke betrokkene zijn eigen theorie over. Maar één ding is niet omstreden: collectieve promotie voor fictiegenres is makkelijker.

Dit zo zijnde, betekent het voor de CPNB als het om non-fictie gaat: nooit opgeven, de opgedane ervaringen kritisch tegen het licht houden en blijven speuren waar de kansen liggen. Niet meer inzoomen op kookboeken, taalboeken of wat voor non-fictiesegment dan ook, dat had bewezen niet te werken. Kansrijker leek het om de aandacht te vragen voor excellente uitgeefprestaties over de volle breedte van het informatieve boek. En om de boekhandel te profileren als belangrijke verspreider van kennis.

De laatste jaren is de persoonlijke aanbeveling van titels door boekhandelsmedewerkers een succesfactor voor de boekhandel gebleken. Daarop moest de nieuwe campagne van de CPNB en de pas koninklijk geworden Nederlandse Boekverkopersbond voortborduren: op advies van een jury van boekverkopers ging de KBB een aantal titels 'koninklijk' onderscheiden waar elke boekverkoper bij zijn klanten mee kan aankomen. En waarover de CPNB vervolgens de trom ging roeren. Qua timing werd een geschikt moment op de kalender gevonden in de aanloop naar de cadeaumomenten bij Moederdag en Vaderdag. En de jaarlijkse lintjesregen voor Koninginnedag vormde het bruggetje naar de naam van de nieuwe actie: het Lintje van de Boekverkoper.

Chris de Graaf (Karakter Uitgevers)
Dick Anbeek

Op 24 maart kwamen de juryleden Dick Anbeek (De Drukkerij, Middelburg), Rian Berkelmans (Bruna, Rijen), Marcel Borgstijn (bol.com), Grietje Braaksma (AKO), Minke Faber (Binnert Overdiep, Heerenveen), Arno Koek (Blokker, Heemstede), Aartje Koster (Selexyz, Almere), Ineke Verkaaik (Verkaaik, Gouda) en Cor Wiersma (Los, Bussum) bij elkaar om de keuze te maken. Zij kozen acht boeken uit die met een lintje omhangen zouden worden. Het waren twee kookboeken, een geschiedenisboek, een boek over kunst, een natuurgids, een tuinboek, een doe-het-zelfboek en een boek dat de natuurwetenschappen toegankelijk over het voetlicht bracht.

Op dinsdag 21 april werd de nieuwe campagne tijdens een lunch in hotel L'Europe in Amsterdam aan een dozijn geselecteerde journalisten gepresenteerd. Harry Kramer, interim-directeur van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak, belichtte er de betekenis van de vaste boekenprijs voor de positie van de boekhandel. En Robbert Dijkgraaf, voorzitter van de Koninklijke Academie van Wetenschappen, onderstreepte het belang van de verspreiding van wetenschappelijke kennis naar een groter publiek. Daarna werden de acht eerste Lintjesdragers bekend gemaakt.

Op donderdag 23 april, de Wereld Boekendag van Unesco, werden de lintjes uitgereikt. Locatie was het Machinegebouw op het terrein van de Westergasfabriek te Amsterdam. Dick Anbeek, naast jurylid ook voorzitter van de KBb, hing de bekroonde uitgevers de versierselen om.

De boekwinkels werden voorzien met een pakket promotiematerialen voor de Lintjes dat bij wijze van introductie gratis was. Gekartonnerde linten voor boven een tafel of in de etalage. En leporellofolders voor het publiek. Tussen 1 en 6 mei werden de Lintjesboeken op de drie publieke tv-netten ondersteund met een spot. Daarin werd het Lintje gepresenteerd en werden wisselend vier van de acht boeken getoond.

Toch is dit een actie die zich vooral op de winkelvloer afspeelt. Om de Lintjes daar optimaal zichtbaar te krijgen, vergt een periode van gewenning. De internetboekhandel registreerde direct al een verhoogde verkoop van de onderscheiden titels. En onderzoek in opdracht van de KBb wees uit dat de verkoop van de acht boeken in de drie weken na 23 april met iets meer dan de helft omhoogkwam. Moedig voorwaarts dus.

'Een echte
parel in
de reeks'

'Uitien
gezinsboek'

'Uiterst fraai
vormgegeven'

'Zelfs een
slager zou stil
worden'

'Een boek
waarbij
de ondertitel
echt klopt'

'Zeer
specifieke
informatie
toegankelijk
voor een
breed publiek'

'Voorbeeldig
informatief
boek'

'Vrolijkmakend,
handig en
inspirerend'

4 EN 5 MEI

Wim de Bie en Frans Timmermans

Op 4 mei sprak Wim de Bie in De Nieuwe Kerk te Amsterdam de herdenkingstoespraak *Raketten en onschuldige burgers* uit. In die toespraak reageerde De Bie op een oud tv-fragment waarin hij met zijn moeder in het ouderlijk huis in Den Haag op zoek gaat naar oorlogsherinneringen. Het fragment werd in De Nieuwe Kerk vertoond. In de ochtend van 5 mei opende staatssecretaris Frans Timmermans in Zwolle de Nationale Viering van de Bevrijding met een rede getiteld *Vertel me wie ik ben*.

In een nabeschouwing op het politieke seizoen noemde *Elsevier* de toespraak van Timmermans de speech van het jaar.

De twee toespraken werden door het Nationaal Comité 4 en 5 mei en de Stichting CPNB in boekvorm uitgebracht. Voor de openbare bibliotheken werd een hardcover-editie gemaakt. Het Nationaal Comité ondersteunde de boekjes met dagbladadvertenties. De betaalde oplage was 6.756 exemplaren.

MOEDERDAG, VADERDAG

Nu ook op de regionale radio

Waar verkooppotentie is, daar ligt de uitdaging om deze uit te bouwen. Of op zijn minst de noodzaak om deze tegen de concurrentie te verdedigen. Zulke verkooppotentie is sinds jaar en dag gelegen in Moederdag en Vaderdag, twee cadeaumenten die geknipt zijn voor een collectieve reclame-inspanning. Sinds 2003 orkestreert de CPNB zo'n campagne op de radio, aanvankelijk met aanbevelingen van boekverkopers. Sinds 2007 blijft de campagne bij de luisteraar extra hangen door het onverwisselbare stemgeluid van Wim T. Schippers, die het boek afzet tegen allerlei absurde cadeausuggesties. En dat niet alleen bij Moederdag en Vaderdag maar ook voor Sinterklaas en Kerstmis. Het is een formule die in 2009 een bronzen onderscheiding opleverde bij de nieuwe RAB Radio Awards-jurering.

Voor Moederdag 2009 ging het onder meer om de wok-experience, Bollywood-dansen en koe-knuffelen. En voor Vaderdag nam het boek het met gemak op tegen knallen-op-de-wallen, een smartlappen-workshop en de lachende-handensessie.

De drie Moederdagspots gingen van 5 tot 10 mei, die voor Vaderdag van 16 tot 21 juni, steeds van dinsdag tot en met zondag. Radio 1, 2 en 3FM, Sky Radio, Radio 538, Q-music, Radio Veronica, 100% NL en de regionale stations zonden ze uit. In zes dagen maar liefst 775 maal.

Juni- Maand van het Spannende Boek

Groter, breder, sterker

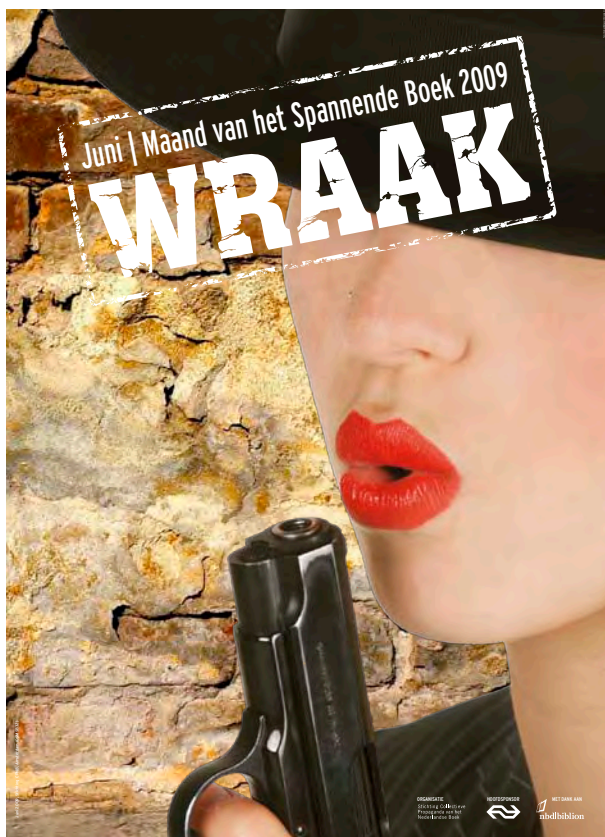
Juni – Maand van het Spannende Boek ging in 2009 alweer voor de 21ste keer. In de aanloop naar de Maand was er voor de CPNB een kort moment aanleiding om de voet van het gaspedaal te halen. Dat was toen eind maart de tegenvallende resultaten van de Boekenweek bekend werden. Dat moment viel toevallig midden in de periode waarin boekwinkels en bibliotheken materialen konden bestellen voor Juni – Maand van het Spannende Boek. Boekwinkels die hun bestelling al hadden gedaan, kregen een week de tijd om hun orders naar beneden bij te stellen. Het leverde 16.000 afbestellingen op.

Toen de oplage van het geschenkboek bekend werd, bleek dat de basis van Juni – Maand van het Spannende Boek desondanks nog steeds breder wordt. De bestelde oplage van *Erken mij* van Esther Verhoef kwam boven de 800.000 exemplaren uit, een toename van bijna tien procent vergeleken bij vorig jaar.

Omdat *Erken mij* zich in Parijs afspeelt, zette de CPNB een persreis daarheen op touw. Zeven journalisten en een fotograaf bezochten op 3 en 4 april een aantal plekken in Parijs die Esther Verhoef bij het schrijven van haar verhaal hadden geïnspireerd. De auteur verschaftte ter plekke tekst en uitleg.

De oplage van *Erken mij* werd op woensdag 20 mei ontsluit, op een persconferentie in het Amsterdamse hotel The Dylan. Esther Verhoef nam het eerste exemplaar van het boek in ontvangst. Omdat *Wraak* het jaarthema

van de Maand was, gaf de forensisch psycholoog prof.dr. Frans Koenraadt een korte beschouwing over het fenomeen wraak ten beste. Uit het jaarlijkse Dossier van Juni – Maand van het Spannende Boek van de CPNB bleek dat van de 60 best verkochte thrillers van het afgelopen jaar maar liefst 33 door vrouwen geschreven waren. Oorspronkelijk Nederlandstalig waren 26 van de zestig titels. En de vijfde plaats op de jaarlijs voor *Tijdperk Willem Holleeder* van John van den Heuvel (House of Knowledge) markeerde de opmars van het true crime-genre. Aan het einde van de persconferentie bood de CPNB ruimte aan het Genootschap van Nederlandstalige Misdaadauteurs. Voorzitter Willem Asman maakte de winnaar bekend van de Schaduwprijs, de prijs voor het beste thrillerdebuut van het afgelopen jaar. Dat bleek Erik van Vliet met *Het Bonobo-alternatief* (Karakter). Hij ontving de prijs uit handen van Charles den Tex, vorig jaar de winnaar van de Gouden Strop. Omdat Tweede Pinksterdag dit jaar op 1 juni viel, was de eerste dag van de Maand

VN's *Detective- en Thrillergids*, al die jaren de grondigste en meest gezaghebbende schouw van het genre. Tien titels werden met vijf sterren gesierd. De CPNB verspreidde opsteekkaarten naar de boekhandel, bedoeld om op die titels te steken.

The Power of Plots

Op dinsdag 2 juni rolde De Melkweg in Amsterdam de rode loper uit voor *The Power of Plots*, het openingsfestijn voor Juni – Maand van het Spannende Boek, met Esther Verhoef als eregast. Thrillerliefhebbers stroomden naar binnen, afgewisseld met thrillerboekenvakkers, thrillermediamensen en thrillerauteurs. Er waren veel roodbespetterde sjaals te zien, door de CPNB onder de genodigden verspreid. Simone van der Vlugt stapte binnen als kersverse winnaar van de Zilveren Vingerafdruk, de publieksprijs van crimezone.nl voor de beste thriller van 2009 – *Blauw water* (Anthos). Blikvanger van de avond was de bekendmaking van de winnaar van de Gouden Strop. Via gesprekjes met de genomineerden Gauke Andriess, Luc Deflo, Bavo Dhooge, Marion Pauw en Judith

Visser bouwde Isolde Hallensleben de spanning op. Juryvoorzitter Agnes Jongerius zorgde voor de ontleding: de Gouden Strop 2009 voor *Daglicht* van Marion Pauw (Anthos). Tenslotte het dankwoord van de winnares, omklemd door een van haar trotse kinderen. Programmeur Willem van Zeeland had stevig uitgepakt, zodat De Melkweg tot in alle hoeken gevuld was. Uit het Verenigd Koninkrijk waren Simon Beckett, Stuart MacBride en Kate Summerscale overgekomen en uit Zweden het duo Roslund & Hell-

ström. Twee auteurs spraken met twee politici over het werkelijkheidsgehalte van hun laatste boek. Roel Janssen met Rita Verdonk en Willem Asman met Jan Pronk. In de Literaire Rechtbank zat Bram Mannheim in de beklagdenbank, de hoofdfiguur uit Leon de Winters roman *Het recht op terugkeer*; advocaat Theo Hiddema nam de verdediging van Mannheim op zich. Rob van Scheers behandelde maffiafilms en Charles den Tex achtervolgingsscènes. Voor muziek werd gezorgd door dj Johnny Smoke, Rude Rich & The High Notes en Leo Blokhuis, met Esther Verhoef als gast-dj. Feestgangers konden zich bij *KRO Detectives* op de foto voor een thriller-omslag laten zetten. De decoraties waren afkomstig van Bart Bakker en Ine Laurant. Het Centraal Boekhuis bood de welkomstcocktail aan. De dag erna organiseerde NS op Utrecht CS de Thriller Wissel. De hele dag lang konden reizigers een uitgelezen spannend boek ruilen. Uitgevers zorgden ervoor dat de dag met goedgevulde boekenkasten kon beginnen. Esther Verhoef kwam langs om te signeren. Wie

net te laat voor haar kwam, kon altijd nog even langs de stations-Bruna. Daar lagen stapels *Nouveau, Red, BOEK, Revu* en *esta*, allemaal met interviews met haar. Drie radiocommercials werden ingezet in de periode 3 t/m 6 en 11 t/m 14 juni. De zendermix werd toegesnoden op publiek tussen 20 en 65 jaar, er kwamen 566 uitzendingen. Het geheel via Radio 1, Radio 2, Radio 3FM, Radio 538, Sky Radio, Q Music, 100% NL, Veronica en de regionalen. Na afloop van de maand juni bleek dat de campagne succesvol was geweest. De verkoop van spannende boeken was hoger dan in 2008, 3,5% in omzet, 7% in aantallen. Iets goedkopere boeken dus, dat wel. Door een zeldzame combinatie van overlevering bij de drukker en nabestellingen uit de winkels kon de oplage van *Erken mij* omhooglopen tot meer dan 830.000 exemplaren. De winnaar van de Gouden Strop zorgde voor een steekvlam in de winkels. *Daglicht* van Marion Pauw haalde de tweede plaats in De Bestseller 60 en werd de best lopende thriller van de Maand. Het aantal thrillers in die lijst liep op tot 32.

vervroegd naar vrijdag 29 mei. Vanaf die dag gaven de boekwinkels *Erken mij* weg bij elke aankoop van ten minste € 12,50 aan Nederlandstalige boeken. In het boek zat een boekenlegger die de klant attenderde op de mogelijkheid om de hele maand juni een dag voor weinig geld in de eerste klas door Nederland te reizen (€ 22,50 in plaats van € 72,80). Via de bibliotheken werden bovendien nog 500.000 boekenleggers verspreid. *Vrij Nederland* kwam voor de dertigste maal met

Marion Pauw, Agnes Jongerius

SENAAT KINDERJURY

Van Zuidas naar skybox

Woensdagmiddag 3 juni, hoog boven de Amsterdamse Zuidas. Daar installeerde ABN-AMRO-topman Gerrit Zalm in zijn hoedanigheid van 'honorair secretaris' van de Nederlandse Kinderjury de twaalf leden van de Senaat 2009. Sjerpen om, baretten op, een stuk taart en een stapel boeken. Die boeken, dat waren de vijf nominaties die na het sluiten van de stembussen op 15 mei favoriet waren gebleken bij de juryleden in het hele

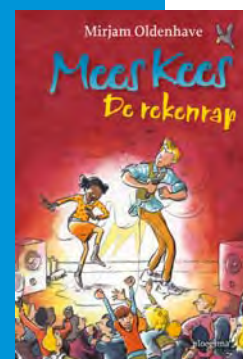
land. De twaalf Senaatsleden zijn hun vertegenwoordigers, voor elke provincie een. Maarten, Helin, Lois, Julia Elena, Pepijn

en Jolijn waren de middenbouwers. Zij kwamen om de argumenten te leveren bij de keuze van de zes- tot negenjarigen. Voor de tien- tot twaalfjarigen kwamen de bovenbouwers Daan, Kevin, Max, Emma, Julia en San-San. Na hun installatie lichtte Gerrit Zalm de selectie van de Senaatsleden toe.

Vervolgens zetten de pas-geïnstalleerden zich driftig aan het lezen. Bij de middenbouwers ging het om nieuwe boeken van Marjon Hoffman, Vivian den Hollander, Paul van Loon, Mirjam Oldenhave en Harmen van Straaten. En bij de ouderen om Paul van Loon, Francine Oomen, Carry Slee, Niki Smit en Maren Stoffels. Twee weken later kwamen de Senaatsleden in vergadering bijeen in de Amsterdam Arena. Terwijl hun ouders door het gebouw werden rondgeleid, beraadslaagden de Senaatsleden in een skybox over de nominaties en stelden ze hun juryrapport op. Wordt vervolgd.

Nominaties
categorie
6 t/m 9 jaar

Nominaties
categorie
10 t/m 12 jaar

GRIFFELS

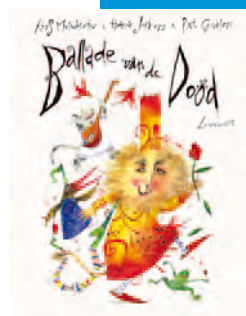
Maximaal aantal

Op maandag 8 juni werden de winnaars van de Zilveren Griffel bekend. De onafhankelijke jury kende het maximale aantal prijzen toe, namelijk tien. Twee boeken voor kinderen beneden de zes, twee voor boven de zes, twee voor boven de negen jaar, twee informatieve boeken en twee poëzietitels. De juryleden waren Hanneke van den Berg, Inger Bos, Marjolein Hanse, Eva Riem en voorzitter Majo de Saedeleer, directeur van de Vlaamse Stichting Lezen. Naast de Griffels kenden ze aan vijf titels een Vlag en Wimpel toe, de eervolle vermelding van de Griffeljury.

De jury noemde de oogst van dit jaar 'bijzonder rijk'. 'Er waren heerlijke avonturenboeken bij waarvan sommige puur amusement zijn. Maar ook andere die de donkere kantjes niet schuwen en veel vertrouwen stellen in de jonge lezers.'

Van de tien uitverkoren titels waren er acht afkomstig van Nederlandse of Vlaamse auteurs. Zij komen in aanmerking voor de Gouden Griffel, de prijs voor het mooiste kinderboek, die aan het begin van de Kinderboekenweek wordt toegekend.

Al vele jaren worden jurering, toekenning en uitreiking van de Griffels en de Penselen bekostigd door de Groep Algemene Uitgevers. Het bedrag dat daarmee gemoeid is, is de laatste jaren niet meer kostendekkend, waardoor de CPNB met een oplopend tekort blijft zitten. Een zoektocht van de GAU naar alternatieve financiering heeft nog geen eindresultaat opgeleverd. Voor 2010 is de toekenning van de prijzen veiliggesteld.

Be d
met een
Zilveren
Griffel
2009

Be d
met een
Zilveren
Griffel
2009

MET
vlag EN
wimpel
2009

KINDERJURY

ABN-AMRO gaat graag verder

Wat het aandeel van sponsor ABN-AMRO in de Nederlandse Kinderjury betreft, was 2009 het vierde en laatste jaar van de contractperiode. Een periode die tot tevredenheid van beide partijen is verlopen. Dat mag blijken uit het besluit van ABN-AMRO om voor voortzetting van de relatie te kiezen.

Toen de Senaat van de Kinderjury op 17 juni in de Amsterdam ArenA bijeenkwam, kwamen daar ook ABN-AMRO's Ernst Boekhorst en Henk Kraima van de CPNB. Zij ondertekenden een nieuwe overeenkomst voor de jaren 2010 tot en met 2012.

Ernst Boekhorst, Henk Kraima

KINDERJURY

Nieuwe stemmers, zelfde winnaars

Het leeftijdsverschil tussen hen en hun lezers wordt elk jaar groter, maar aan hun populariteit doet dat geen enkele afbreuk. Francine Oomen en Paul van Loon zijn onbreekbaar populair bij de jonge lezers. Francine Oomen won de Prijs van de Nederlandse Kinderjury nu al voor de zevende maal, Paul van Loon zelfs voor de tiende. Je hebt Lance Armstrong, je hebt Sven Kramer. En je hebt Paul van Loon, met *Dolfje Sneeuwolfje* (Leopold), geheide winnaar bij de 6- tot 9-jarigen. En Francine Oomen met *Hoe overleef ik mijn vriendje? (en hij mij!)* (Querido), dito voor de leeftijd van 10 tot 12. Ditmaal was de Amsterdam Convention Factory het tafereel van de uitreiking, met de leden van de Senaat in een dragende rol en Sipke Jan Bousema als presentator. De welkomstmuziek werd verzorgd door Paul van Loon, zanger en gitarist bij Paul van Loon & Ander Gespuis. Elk Senaatslid las over één genomineerde titel het juryrapport voor. 'Hoe doet Paul van Loon

het toch? Hij heeft wéér een verrassend verhaal geschreven over Dolfje Weerwolfje, dat spannend is tot en met de laatste bladzijde.' En over Francine Oomen: 'Francine Oomen heeft al zoveel *Hoe overleef ik*-boeken geschreven, dat ze steeds beter in de hoofdpersoon Rosa zit.'

Over bleven twee Senaatsleden op wie de taak rustte de winnaar bekend te maken en de oorkonde uit te reiken. Daarna woonden alle aanwezigen een voorstelling bij van de musical *Kruistocht in spijkerbroek*. Het aantal uitgebrachte stemmen kwam uit boven de 23.000. Aan de doelstelling om boeken breed onder de aandacht van kinderen te brengen en ze aan te zetten tot kritisch lezen, wordt op deze wijze ruimschoots beantwoord. Een doelstelling die hoofdsponsor ABN-AMRO vanuit zijn maatschappelijke betrokkenheid uitdrukkelijk tot de zijne heeft gemaakt.

CPNB BUREAU

Wie is wie bij de CPNB?

Aan het begin van 2009 bestond het voornemen om in de loop van het jaar een programmaleider en een medewerker projecten aan de sterkte van het CPNB-bureau toe te voegen. Aan het eind van het jaar waren twee extra projectmedewerkers aangetrokken en bestond er een vacature voor de functie projectcoördinator.

Zestien fulltime-medewerkers en twaalf parttimers zorgen voor een feitelijke sterkte van 22,8 fte.

De gemiddelde leeftijd van de medewerkers daalde van 36,9 jaar naar 36,5 jaar. Hun gemiddelde diensttijd ging van 4 jaar en 4 maanden twee maanden naar beneden, naar 4 jaar en 2 maanden. Ook het ziekteverzuim daalde iets, van 3,1 % naar 2,9 %.

Stage liepen: Linda Ackermans (Nederlandse Taal en Cultuur, Radboud Universiteit Nijmegen), Mette Bekkering (Westerse literatuur & cultuur, Universiteit Utrecht), Marie-Paule Fritschy (Master Tekst en Communicatie, Universiteit van Amsterdam) en Minke Karsten (Communicatiewetenschap, Universiteit van Amsterdam).

Een toenemend probleem is het vinden van stagiaires die in de gelegenheid zijn over een periode van enkele maanden werkervaring op te doen.

DE BUREAUBEZETTING PER 1 JANUARI 2010

Maud Aarsen
persvoorlichter
(32 uur)

Linda Ackermans
algemeen medewerker
(16 uur)

Wietske Beenen
chef de bureau
(32 uur)

Oane Bijlsma
klantenservice

Maartje Bolt
medewerker projecten

Noor Wentholt
telefoniste/receptioniste
(16 uur)

Charissa Wierdsma
directie-assistent

Marieke Winkler
medewerker projecten

Joke de Witte
controller
(20 uur)

Victor Zwaan
coördinator ICT en online-producties

Henk van der Does
algemeen medewerker
(16 uur)

Bianca de Groot
telefoniste/receptioniste
(24 uur)

Mariska de Groot
accountcoördinator/
klantenservice

Roelien Heldt
coördinator gegevensbeheer
(18 uur)

Mark Hemels
webredacteur
(32 uur)

Bauke Hondema
productiebegeleider

Francien Jonge Poerink
projectcoördinator

Aafke Komen
medewerker projecten

Henk Kraima
directeur

Mascha Ravelli
reclamecoördinator

Mignon Roelvelde-Visser
orderadministratie/webredactie
(28 uur)

Peter Rosendaal
persvoorlichter

Esther Scholten
programmaleider

Gijs Schunselaar
adjunct-directeur

Heleen Tersteeg
onderzoekcoördinator/
medewerker projecten (32 uur)

Sharon Ullers
medewerker projecten

Marieke Verhoeven
adjunct-directeur

Lisette de Vreeze
medewerker financiële
administratie (16 uur)

Goud en geen zilver

Op 29 juni kwam de Penseeljury naar buiten met de bekroningen voor de best geïllustreerde kinderboeken. Het Gouden Penseel werd toegekend aan Sieb Posthuma, voor zijn tekeningen in *Boven in een groene linde zat een moddervette haan*. Dat is een navertelling van fabels van La Fontaine, op tekst van Maria van Donkelaar en Martine van Rooijen (Gottmer).

De vijf juryleden, Julienne van den Heuvel, Geertruide Jonkman, Ans Meens, voorzitter Wim Pijbes en Tessa van der Waals, besloten dit jaar geen Zilveren Penseelen uit te reiken. Niet vanwege tekortschietende kwaliteit van het aanbod, eerder vanwege het tegendeel. Een groot aantal boeken achtten zij qua illustraties van gelijke, hoge kwaliteit. Ertegenover stond dat de jury maar liefst zes 'bijzonder eervolle' Vlag en Wimpels uitdeelde.

Deze onconventionele keuze zag de jury als een 'statement om de discussie over de intrinsieke waarde van "illustraties", de onmogelijkheid van het "vergelijk" en de rol van de uitgever nieuw leven in te blazen.' In het 'ongelooflijk aanbod aan techniek en media' wordt het volgens de jury steeds moeilijker om 'illustraties (cq prenten, collages, foto's, grafieken) los te zien van de vormgeving en boekverzorging als geheel.'

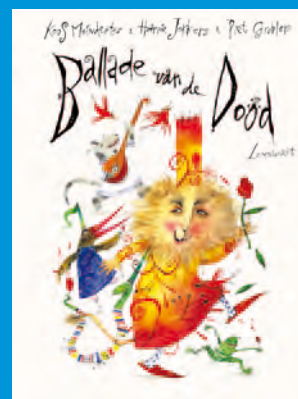
Prijsuitreiking: volgt tijdens de Kinderboekenweek in het Rijksmuseum Amsterdam, in combinatie met een Penseelen-expositie aldaar.

Be d
met het
Gouden
Penseel
2009

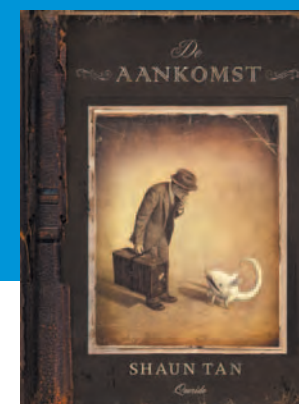
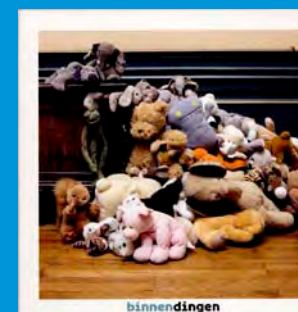
MET
vlag EN
wimpel

2009

MET
vlag EN
wimpel

2009

BEST VERZORGDE BOEKEN

Jubileumexpositie

Wat is de oudste promotieactie voor het boek? Dat is niet de Boekenweek, dat is de jaarlijkse uitverkiezing van Best Verzorgde Boeken door een vakjury. Deze vond voor het eerst al in 1926 plaats en is daarmee de oudste boekjurering van deze soort in Europa. Een jaarlijkse regelmaat kon niet altijd volgehouden worden; vandaar dat de uitverkiezing van de Best Verzorgde Boeken van 2008 pas de vijftigste in de reeks was.

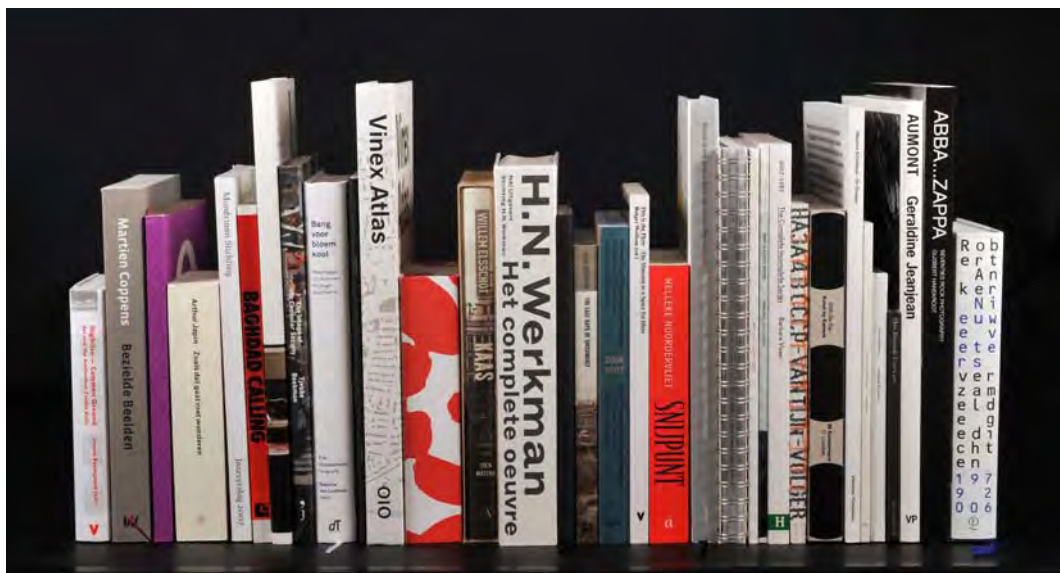
De ontwerpers Volken Beck en Vanessa van Dam, uitgever Nina Post, drukker Fokko Tamminga en Julius Vermeulen, adviseur kunst & vormgeving voor TNT Post vormden de vakjury. In de laatste dagen van januari stelden zij uit ruim 400 inzendingen de selectie van 33 Best Verzorgde Boeken samen.

Deze selectie vormde de Nederlandse inzending naar de internationale boekjurering *Schönste Bücher aller Welt*, die jaarlijks in Leipzig plaatsvindt. Drie Nederlandse boeken werden daar onderscheiden. De *Vinex atlas* (uitgever o10, ontwerper Joost Grootens)

verwierf er een gouden medaille. Voor Geert van Kesterens fotoboek *Baghdad Calling* (uitgever episode publishers, ontwerpers Mevis & Van Deursen) was er een zilveren onderscheiding. En het *Jaarverslag 2007* van de Mondriaan Stichting (ontwerper Ingeborg Scheffers) kreeg een eervolle vermelding.

Voor de expositie sloeg het Stedelijk Museum Amsterdam de handen ineen met de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam. De vijftigste jurering vormde daarbij een gerede aanleiding om extra uit te pakken. EventArchitectuur zorgde voor het expositie-ontwerp en schakelde daarbij de ontwerpers van Lesley Moore in voor het grafische gedeelte.

Het Stedelijk Museum verzorgde kabinetten met nooit gerealiseerde boekontwerpen. En de Bijzondere Collecties verrijkte de expositie met een selectie van 33 eigen prachtboeken uit zes eeuwen. De voorselectie daarvoor werd gedaan door een groep studenten van de leerstoelgroep Boekwetenschap

Eén van de 33: Arthur Japins *Zoals dat gaat met wonderen* (Privé Domein)

onder leiding van Paul Dijstelberge. Voor de definitieve keuze stelde Stichting De Best Verzorgde Boeken een vakjury samen met het verzoek om de voorgelegde boeken met hedendaagse Best Verzorgde Boeken-criteria te beoordelen. Daartoe kwamen de ontwerpers Vanessa van Dam en Tessa van der Waals, uitgever Hans Oldewarris, drukker Arie Lenoir en boekhistoricus Frans A. Janssen bij elkaar. Het leverde een verrassende selectie op, mede omdat de jury een aantal boeken uit de canon van de Nederlandse boekgeschiedenis links liet liggen. De expositie beleefde een drukbezochte opening op 30 juni. Toen verscheen ook de jaarlijkse Best Verzorgde Boekencatalogus, ditmaal ontworpen door Studio Sander Boon. Van elk Best Verzorgd Boek kregen de betrokkenen een deluxe-exemplaar van de catalogus mee. Ondersteuning van Grafisch Papier en Arctic Paper en medewerking van een groot aantal grafische bedrijven maakten verschijning van het boek in deze vorm mogelijk.

Jurering, catalogus en exposities van De Best Verzorgde Boeken werden mogelijk gemaakt door papierleverancier Grafisch Papier te Andelst, door

een bijdrage uit het sociaal-cultureel fonds van BNO/Pictoright en door Van Heek Scholco International te Losser, fabrikant van bandmateriaal. De organiserende stichting De Best Verzorgde Boeken is een samenwerkingsverband van de CPNB, ontwerpersorganisatie BNO en de Grafische Cultuurstichting.

EXPOSITIES DE BEST VERZORGDE BOEKEN

- Amsterdam, Bijzondere Collecties, in samenwerking met het Stedelijk Museum
- Den Haag, Museum Meermanno
- Jakarta, Erasmus Huis, daarna ook op de kunstacademies van Jogjakarta en Semarang
- Frankfurt, Frankfurter Buchmesse
- Paju Book City, Korea
- Tokio, Toppan Printing Museum
- Wenen, Neue Hauptbücherei
- Amsterdam, Grafisch Papier Hier
- Rotterdam, Drukkerij De Maasstad
- Amstelveen, Lenoirschuring

ZOMERLEZEN

Jeugdhelden

Voor de vierde maal zette de CPNB in de aanloop naar de zomervakantie een landelijke postercampagne uit. Van alle collectieve campagnes is dit degene met de grootste focus. Boekenweek, Kinderboekenweek en Juni – Maand van het Spannende Boek stellen een segment uit het aanbod centraal. De campagnes rond Moederdag, Vaderdag, Sinterklaas en Kerstmis hebben het over één soort boekenaankoop, namelijk die van cadeaus. De Zomerlezen-posters houden het nog ruimer, ze verbinden leesplezier met vakantieplezier. Toch had de campagne dit jaar een scherpere focus. Meer dan de vorige jaren mikte zij op jeugdige lezers. Dat bleek althans uit de keuze van de modellen die werden aangezocht om belangeloos te poseren voor fotograaf Merlijn Doomernik. Stuk voor stuk genieten zangeres elize, presentatrice Isolde Hallensleben, presentator Dennis Storm en rapper Willie Wartaal vooral bij jonge publieks-

groepen spontane bekendheid. In juli hingen zij op 3.600 abri's door het hele land, lezend in de boeken van Herman Koch, William Sutcliffe, Theodore Dalrymple en de broer van Madonna. A2-posters, raamstickers en kartonnen kubussen werden gratis verspreid naar boekwinkels en bibliotheken. Toch zou het de laatste keer voor Zomerlezen zijn. In de laatste jaren zijn de weken waarin de campagne loopt voor de boekhandel steeds drukker geworden. De geschreven media geven breeduit ruimte aan leestips voor de vakantie. Boekhandelsketens zijn er op hun beurt hun eigen invulling aan gaan geven. Het punt dat vakantie het moment om te lezen is, lijkt op deze manier gemaakt. Iedereen weet het, behalve het Sociaal en Cultureel Planbureau, dat het lezen op reis nog steeds niet meeneemt in zijn tijdbestedingsstatistieken. Al met al reden voor de CPNB om in 2010 met Zomerlezen niet verder te gaan.

EX-VOORZITTER

Paul Brand overleden

Op 5 juli overleed de uitgever Paul Brand op 88-jarige leeftijd. Paul Brand volgde in 1963 de roemruchte Geert Lubberhuizen op als voorzitter van de CPNB. Dat was toen nog geen stichting, maar een commissie van uitgevers en boekverkopers die ressorteerde onder de Vereniging ter bevordering van de belangen des boekhandels. In de Vereniging werden uitgevers en boekverkopers verondersteld vreedzaam met elkaar samen te werken, maar intussen was er conflictstof te over. De opkomst van de openbare bibliotheken, het aan de weg timmeren van de boekenclubs, de bredere verspreiding van pocketboeken, het waren allemaal ontwikkelingen die de positie van de traditionele boekwinkelier onder druk zetten. Boekverkopers vonden daarom dat de uitgevers maar wat meer moesten bijdragen aan de collectieve promotie. Meerdere malen dreigden ze de stekker uit de CPNB te trekken.

Ook de tijdgeest blies af en toe bij de boekenbranche naar binnen. In 1965 moest Paul Brand als

CPNB-voorzitter koningin Juliana via een inderhaast gecreëerde omweg de RAI binnenleiden, om haar niet aan de papier-maché naakten van Boekenbal-decorateur Metten Koornstra bloot te hoeven stellen. Het werd het laatste bezoek van de Koningin aan het Boekenbal. En in 1969 viel het hele katholieke establishment – dat had je toen nog – over de CPNB heen toen Koornstra en enkele kornuiten het Boekenbal decoreerden als een Palais du Pape. Dit was erger dan naakt, dit waren pausen met jarretelgordels aan. Paul Brand had van zijn vader de gelijknamige katholieke uitgeverij geërfd. In de jaren dertig voerde dit bedrijf het predikaat ‘pauselijk uitgever’. De jonge Paul Brand volgde het spoor van het Tweede Vaticaans Concilie en voer een progressieve koers. Brand had er dan ook geen moeite mee om de omstreden decoraties van Koornstra in bescherming te nemen. Hij sleet zijn laatste jaren op Gozo, een klein maar zeer katholiek eiland naast Malta, en is daar ook begraven.

Boekenbal 1965. Koningin Juliana, Chris Leeftang, Paul Brand, Frans Weisz. Foto: Eddy Posthuma de Boer

Ma
nu
sc
ri
pt

Ma
nu
sc
ri
pt

Manuscripta

Ma
nu
sc
ri
pt

Man
usc
rip
ta

Manuscripta

Internationale toevoeging

Elk uur een nieuwe titel in de boekwinkel. Dat is waar de productie van de algemene uitgevers op neerkomt. Voor de boekenliefhebber iets om zich op te verheugen? Niet klakkeloos. Zo'n hoeveelheid nieuwe titels heeft iets verpletterends. Verheugen kun je je pas als je weet waar je je op verheugt, als je een beetje de weg weet in het enorme aanbod. Daarbij helpt Manuscripta, de feestelijke opening van het boekenseizoen. Je gaat er nieuwsgierig heen, je komt er met voorpret vandaan. Op zondag 6 en maandag 7 september was het terrein van de Amsterdamse Westergasfabriek voor de derde maal uitgemonsterd in de regenboogkleuren van Manuscripta. Onder die vlag presenteerden 110 uitgevers hun plannen voor de komende maanden. De uitgevers van Ambo|Anthos tot De Geus stonden in Zuiveringshal West, in de ronde Gashouder resideerden die van Van Gruting tot Zwijsen. Zondag ontvingen ze ca. 5.000 boekenliefhebbers, de dag erna kwamen er bijna 3.000 professionals uit de boekenbranche en de media. Een toename van het bezoek met circa 10%.

Manuscripta is nog jong maar een aantal elementen begint al vertrouwd aan te doen. Zoals de bekendmaking van de nominaties voor de NS Publieksprijs, vroeg op de zondagmorgen. Of het Kookeiland, in samenwerking met Mister Kitchen. De belangrijkste verrijking van dit jaar was de aanwezigheid van een groot aantal auteurs uit het buitenland. Dat is mogelijk geworden doordat de uitgeverijen Ambo|Anthos, De Bezige Bij, Cossee, De Geus, De Kern en Nieuw Amsterdam bij het maken van hun plannen voor auteursbezoeken uitdrukkelijk rekening hebben gehouden met Manuscripta. Ook het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds verleende ondersteuning. Op zondagmiddag presenteerde Kristien Hemmerechts in de Flex Bar een reeks van vier tweegesprekken tussen een buitenlandse en een Nederlandse auteur. Zoals Majgull Axelsson met Simone van der Vlugt. En Jean Mattern met Conny Braam. Tegelijk was er onder het motto MC Tori een kosmopolitisch programma met de Londense Gemma Weekes, de Nederlander Pete Philly en de Surinamer

Guillaume Pool. Ook werd voor het eerst een ruimte van de Flex Bar afgescheiden voor een International Rights Center.

De programmering van de diverse podia, 22 in totaal, werd dit jaar strakker aangepakt. Al van meet af aan was ze een samenspel tussen de CPNB en de uitgevers, ook waar het gaat om het inschakelen van gespreksleiders. In dat samenspel introduceerde de CPNB het onderscheid tussen hoofd- en randprogrammering. Met als verschil dat voor de hoofdprogrammering de CPNB de gespreksleiders levert en dat bij de randprogrammering de uitgeverijen dat als regel zelf doen. De randprogrammering concentreerde zich op de podia in Zuiveringshal West en de Gashouder, dus dicht bij de stands van de uitgevers.

Dat de samenwerking met de media verder verinnigde, was goed te merken aan hun zichtbaarheid in het programma. Merel Westrik van AT5 praatte met vier auteurs over werk en loopbaan. Voor *De Groene Amsterdammer* sprak Erik Lindner met drie dichters. Voor *de Volkskrant* gingen redacteurs Martin Som-

mer en Remco Meijer in gesprek met Marco Pastors en Jutta Chorus over het leven in een migrantenwijk. Hun collega Alfons Peters sprak met A.F.Th. van der Heijden, Herman Brusselmans en Reve-biograaf Nop Maas. Elsevier verzorgde een reeks gesprekken over de crisis. En Esta presenteerde een debutantenblok. Onder de noemer *Het roerige stadsleven* praatte hoofdredacteur Pamela Wilhelmus van *nl20* met Hanna Bervoets, Conny Braam en Rik de Leeuw. Op het boekenpodium van *NRC Handelsblad* ontving Pieter Kottman een reeks literaire auteurs en zwemer Maarten van der Weijden. *Vrij Nederland* tekende voor het detective- en thrillerpodium, alwaar Marijn van der Jagt vier thrillerschrijfsters ondervroeg. En in de foyer van het Ketelhuis nam de VPRO-radio een aflevering van *De avonden op*. Tegenover deze media-activiteiten op Manuscripta stond natuurlijk de aanwezigheid van Manuscripta in die media. Manuscripta biedt een breed podium voor de literatuur maar ook voor andere genres. Activiteiten rond kookboeken concentreren zich rond het al genoemde

mer en Remco Meijer in gesprek met Marco Pastors en Jutta Chorus over het leven in een migrantenwijk. Hun collega Alfons Peters sprak met A.F.Th. van der Heijden, Herman Brusselmans en Reve-biograaf Nop Maas. Elsevier verzorgde een reeks gesprekken over de crisis. En Esta presenteerde een debutantenblok. Onder de noemer *Het roerige stadsleven* praatte hoofdredacteur Pamela Wilhelmus van *nl20* met Hanna Bervoets, Conny Braam en Rik de Leeuw. Op het boekenpodium van *NRC Handelsblad* ontving Pieter Kottman een reeks literaire auteurs en zwemer Maarten van der Weijden. *Vrij Nederland* tekende voor het detective- en thrillerpodium, alwaar Marijn van der Jagt vier thrillerschrijfsters ondervroeg. En in de foyer van het Ketelhuis nam de VPRO-radio een aflevering van *De avonden op*. Tegenover deze media-activiteiten op Manuscripta stond natuurlijk de aanwezigheid van Manuscripta in die media. Manuscripta biedt een breed podium voor de literatuur maar ook voor andere genres. Activiteiten rond kookboeken concentreren zich rond het al genoemde

Edward van de Vendel spreekt met Francine Oomen

Ed van Eeden spreekt met Rocco Granata

Pieter Kottman spreekt met Oek de Jong

Margot Dijkgraaf spreekt met Theodor Holman

Nicci French signeren Dwarsliggers

kookeiland. Daar ging het over kroketten en pastina-
ken, over de omfietswijnen van Nicolaas Klei en de
doorslikwijnen van Philemon Wesselink. Jean-Marc
van Tol en Peter de Wit gaven workshops stripteke-
nen. Sijthoff, Poema en chicklit.nl maakten de uitslag
van de chicklitwedstrijd bekend. Zanger Rocco Gra-
nata presenteerde zijn autobiografie. En een podium
voor de kinderen vond in het kindermuseum Het
Huis van Aristoteles een logische plek.
Wethouder Lodewijk Asscher kwam er voorlezen uit
een Marokkaans kinderboek. Maaike Martens deed er
de presentatie.
Belangrijke gasten waren Nicci French en minister
Plasterk. Samen vervulden zij een rol in de presen-
tatie door een aantal NDC/VBK-uitgeverijen van de
Dwarsligger, het dwarsgebakken dundrukboekje met
het gewicht van een e-reader.
Juryvoorzitters liepen af en aan. Winnie Sorgdrager,
om de tiplijst van de AKO-literatuurprijs bekend te
maken. Bram Peper, voor de onthulling van de
winnaar van de Selexyz Debuutprijs. Dat was Bert

Natter, met zijn debuut *Begeerte heeft ons aangeraakt*
(Thomas Rap).
Ook op de buitenterreinen viel het nodige te beleven.
Nicci French signeerde op het Gashouderplein. Er
was een NS Voorleestuin, compleet met eersteklas-
stoelen. En er was een foto-expositie van *National
Geographic*.
En dan was er nog professionele informatie. Voor
leerkrachten uit het basisonderwijs over de komende
Kinderboekenweek. Voor boekverkopers over de
nieuwe cao en over het e-book. Voor cursisten van de
VOB een diploma-uitreiking.
Behalve voor de Voorleestuin zorgde NS voor trans-
port van en naar het station per tuk-tuk. Er was ook
iets niet. Dat was het *Boek van Boeken*. Twee maal
eerder had er voor elke Manuscriptabezoeker een
telefoonboek-achtige publicatie klaargelegd, vol
met fragmenten uit nog niet verschenen boeken. Het
bleek voor alle inspanningen die ermee gemoeid
waren te weinig los te maken. De publicatie werd dus
gestaakt.

MET DANK AAN...

...ONZE SPONSORS EN PARTNERS IN 2009

CONVENANTPARTNERS

Groep Algemene Uitgevers
Koninklijke Boekverkopersbond
Vereniging van Openbare Bibliotheken

HOOFDSPONSOR

HOOFDSPONSOR KINDERJURY

MET DANK AAN:

EN ONZE PARTNERS

A-light, Amsterdam
Studio Anthon Beeke, Amsterdam
Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam
Herman Blokpoel, Den Haag
BNO, Amsterdam
Boekblad
Irma Boom Office, Amsterdam
Centraal Boekhuis, Culemborg
FlexBar, Amsterdam
Genootschap van Nederlandstalige Misdaadauteurs
GfK Retail and Technology Benelux, Amstelveen
Grafische Cultuurstichting, Amsterdam
Van Keep/De Issuemakers, Amstelveen
KesselsKramer, Amsterdam
Het Ketelhuis, Amsterdam
Kidsweek
Koninklijk Theater Carré, Amsterdam
Koninklijke Vereniging van het Boekenvak
Koninklijke Wöhrmann, Zutphen
KRO
Kunstenaars & Co.
M & F Vormgeving, Amsterdam
De Melkweg, Amsterdam
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Den Haag
Mister Kitchen, Amsterdam
Moker Ontwerp, Amsterdam
Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam
Nationaal Comité 4 en 5 mei
Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds
De Nederlandse Boekenbond
Nederlandse Brood- en Banketbakkers
Ondernemers Vereniging
Nederlandse Vereniging van Dierentuinen

Nederland 2
Openbare Bibliotheek Amsterdam
Praaning & Roekens, Amsterdam
Premisela – Dutch Platform for Design and Fashion
Rijksmuseum Amsterdam
Studio Ron van Roon, Amsterdam
SchoolTV
Stadsschouwburg Amsterdam
Stedelijk Museum Amsterdam
Kees Sterrenburg, Amsterdam
Stichting De Best Verzorgde Boeken
Stichting Lezen
Stichting Lezen en Schrijven
Stichting Marktonderzoek Boekenvak
Stichting Schrijvers School Samenleving
Vereniging Spruit Vooruit
Van Wanten/ETCETERA, Amsterdam
Westergasfabriek, Amsterdam
Z@pp
Willem van Zeeland, Amsterdam
Studio Jaap van der Zwan, Amsterdam

EN DE AMBASSADEUR VAN NEDERLAND LEEST

Philip Freriks

LEES VOER

KINDERBOEKENWEEK 2009
 HOUDBAAR VAN 7 T/M 17 oktober

An tafel!

KINDERBOEKENWEEK 2009
 HOUDBAAR VAN 7 T/M 17 oktober

LEES VOER

Lees smakelijk!

Snoep een boek!

De WRAAK van het spruitje

Kinderboekenweek
 bij Paagman
 7 t/m 18 oktober

www.paagman.nl/kinderboekenweek

Kinderboekenweek

KINDERBOEKENWEEK 2009
 HOUDBAAR VAN 7 T/M 17 oktober

KINDERBOEKENWEEK 2009
 HOUDBAAR VAN 7 T/M 17 oktober

Groenteman & Groentevrouw

‘Wie af wil vallen hoeft zich niets van Sonja Bakker aan te trekken. Je kunt veel beter schrijver van het Kinderboekenweekgeschenk zijn, want de kilo’s verdwijnen waar je bij staat.’ Dat schreef Jan Paul Schutten in zijn *Boekblad*-blog over zijn overvolle weken als auteur van het Kinderboekenweekgeschenk *De wraak van het spruitje*. Tegelijk was het een opmerking binnen het kader van het thema van de Kinderboekenweek. Dat thema was namelijk *Aan tafel! – eten en snoepen in kinderboeken*. Het riep bij de CPNB de ambitie wakker om er ‘de leukste Kinderboekenweek aller tijden’ van te maken.

Aanknopingspunten genoeg. Om te beginnen met boeken. Auteurs van kinderboeken ruimen graag een plaats in voor fantasie-gerechten en vreemde brouwsels. Die vormden dan ook de rode draad in de 18 kerntitels uit de lessuggesties voor het basisonderwijs. Zes titels voor de onderbouw, zes voor de midden- en zes voor de bovenbouw. Deze kerntitels winnen de laatste jaren aan gewicht; schoolbibliotheken schaffen ze intussen massaal aan. Een bewijs te meer dat het hoge bereik van de Kinderboekenweek op de basisscholen geen loze kreet is. Daarnaast boden eten en snoepen legio aankno-

Griffeldiner

pingspunten voor activiteiten, op school, in de openbare bibliotheek en in de boekwinkel. Van spekkies happen tot raden hoeveel spruitjes er in een glazen bak zitten. Zeker voor leerkrachten bood het thema ook de mogelijkheid om een meer serieuze toon aan te slaan. Wat weten we eigenlijk over eten? Waar komt eten vandaan? Hoe wordt het gemaakt? Ook Jan Paul Schutten, gelauwerd auteur van informatieve kinderboeken, sloeg die weg in. In *De wraak*

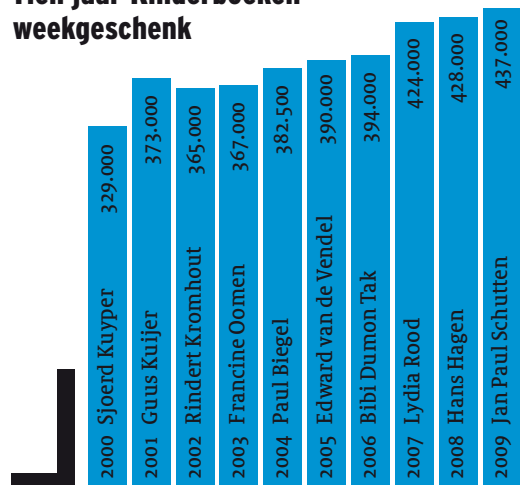
van het spruitje ging hij op zoek naar het geheim van ‘lekker’ en ondervroeg diverse ‘lekkerexperts’. En dat in een verhaal met het door de meeste kinderen verafschuwde spruitje in de hoofdrol. Is het mogelijk om met spruitjes een lekkere snack te maken? Goede vraag. *De wraak van het spruitje* verscheen in een oplage die opnieuw enkele duizenden exemplaren hoger was dan het jaar ervoor. Boekwinkels gaven het weg bij

aankoop van ten minste € 10 aan kinderboeken. En dat betekent opnieuw dat tijdens de Kinderboekenweek bijna 1 op de 3 kinderen in de basisschool-leeftijd in het bezit kwam van een nieuw kinderboek. Een stap vooruit zette de CPNB met het jaarlijkse Prentenboek van de Kinderboekenweek. De afgelopen jaren waren kleine prentenboekjes voor kleine prijsjes in de boekwinkel een normaal verschijnsel geworden. Reden voor de CPNB om van haar kleine Prentenboekje afscheid te nemen. Een Prentenboek op 'volwassen' formaat kwam er voor in de plaats; het kleine prijsje werd iets minder klein, ging van € 2,50 naar € 5. Ted van Lieshout en Sieb Posthuma schreven en tekenden *Koekjes!* En dat verscheen in de Kinderboekenweek op een formaat van 25 centimeter in het vierkant. De boekhandel reageerde enthousiast en bestelde er meer dan 100.000 exemplaren van. Ze verkochten goed, ook al waren er hier en daar kopers die er aan moesten wennen dat *Koekjes!* niet in hun rijtje paste.

Het speciale boekje voor de openbare bibliotheken, gewijd aan de boeken die eerder in het jaar met een Zilveren Griffel waren bekroond, verscheen in 2009 niet meer. De oplage was de afgelopen jaren gestaag teruggelopen.

De opmaat voor de publiciteitscampagne was de persconferentie op maandag 7 september op Manuscrip-

Tien jaar Kinderboekenweekgeschenk

ta. Marieke Verhoeven ontvouwde de plannen voor de Kinderboekenweek en Henk Kraima overhandigde de auteurs hun eerste exemplaren. Na een gesprek met Hanneke Groenteman presenteerde Jan Paul Schutten de proef op de som. Drie snacks werden opgedragen, een Big Brusselsburger, een Texas Style Chicken en een Spruitje Vitaalburger. Welke is de lekkerste? Kinderboekenpubliciste Truusje Vrooland-Löb trad vrijwillig op als proefpersoon.

De enveloppe met de winnaar van de Gouden Griffel werd dit jaar toevertrouwd aan de zorgen van minister Gerda Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Op kinderboekenweek.nl kon je een film bekijken waarin een assistent van de minister naar een chocoladefabriek reed om de jury-enveloppe in een koffer van chocolade te laten gieten. De minister at ondertussen een schaal met bonbons leeg. Première op de persconferentie.

De publiciteit rond de Kinderboekenweek was intens. Zowel de schrijvende pers als de omroepen pakten het thema eten breed op. *Klokhuis TV* maakte een speciaal programma rond Jan Paul Schutten. Ook in programma's als *Huisje Boompje Beestje* en *Het SchoolTV Weekjournaal* kon je onmogelijk om de Kinderboekenweek heen. In de brochure van de CPNB met lessuggesties voor het basisonderwijs was opnieuw een apart hoofdstuk ingeruimd voor de uitzendingen van *NOT/SchoolTV*.

Bij het ontwikkelen van de materialen voor boekwinkel en bibliotheek ging de CPNB een samenwerking aan met actiemarketingbureau Van Wanten. Het bureau rekt ook NS en bol.com tot zijn opdrachtgevers en heeft met zijn campagnes al diverse Effies in de wacht gesleept. Ook werd de tv-reclame voor de Kinderboekenweek aan Van Wanten toevertrouwd. Deze campagne leverde voorjaar 2010 een nominatie op voor de Esprix, de jaarlijkse vakprijs voor de meest succesvolle marketingcommunicatiecampagne. Deze nominatie is een van de vijf in de categorie retail. Kandidaten voor de Esprix worden bij inzending beoordeeld op

Het Overkokende Kinderboekenbal

Penselen in Rijksmuseum

het behaalde resultaat. Ook kijkt de jury naar 'de intelligente combinatie van strategie en creatie'. Uitslag op 2 juni 2010.

Kinderboekenbal

Op dinsdag 6 oktober bood het Muziekgebouw aan 't IJ in Amsterdam gastvrijheid aan het Overkokende Kinderboekenbal. Vanaf half zeven konden de feestgangers over de grote trap naar beneden hun entree maken door de ereboog van een snoepfabriek. Om zeven uur defileerden de Zilveren Griffelwinnaars, vers van het Griffeldiner in restaurant Fifteen, de trap af. In de tot Grote Snoeptrommel omgedoopte grote zaal presenteerde tussen half acht en half negen Groentevrouw An Dodeman een gevarieerd programma. Jan Paul Schutten, kunstfluitier Geert Chatrou, acteurs van toneelgroep Tryater, zangeres Mieke en Pierre Wind verleenden hun medewerking. Hoogtepunt was het openen van de koffer met de winnaar van de Gouden Griffel. Minister Verburg was die avond verhinderd en had staatssecretaris van OCW Marja

van Bijsterveldt bereid gevonden om de koffer te openen. Ferm zette de staatssecretaris de tanden in de chocolade, maar dat mocht niet baten. Er moest geweld aan te pas komen om het chocolade-pantser te breken. En toen was daar de winnaar van de Gouden Griffel, Peter Verhelst. Hij is de auteur van *Het geheim van de keel van de nachtegaal*, een hervertelling van een sprookje van Andersen met tekeningen van Carll Cneut (De Eenhoorn). De jury had het 'een boek dat zingt' genoemd, had er 'juweeltjes van zinnen' in gevonden, 'die je uit het hoofd wil leren.' De dag na het Kinderboekenbal opende het Rijksmuseum Amsterdam zijn poorten voor de uitreiking van het Gouden Penseel. Rijksmuseum-directeur annex juryvoorzitter Wim Pijbes kon in één moeite door de aanwezigen welkom heten en de bevindingen van de jury toelichten. Van de eerste rij af was prinses Laurentien er getuige van hoe Marieke Verhoeven het Gouden Penseel overhandigde aan Sieb Posthuma – ook de illustrator van haar eigen prentenboek *Mr. Finney*. De uitreiking ging naadloos over in de opening

van de expositie *Penselen*, met het artwork van de winnaars van het Gouden Penseel en de Vlag en Wimpels van de Penseeljury. De expositie zou tot en met 7 december te zien blijven. Speciaal bij deze expositie ontwikkelde het museum de workshop *Kunst & Snoep* waarin Sieb Posthuma en Catharina Valckx een aandeel namen. En op verzoek van het Rijksmuseum stelde Jan Paul Schutten de audiotour *Eten en drinken in de Gouden Eeuw* samen, die langs schilderijen in de opstelling van het Rijksmuseum voerde. Hoofdsponsor NS haakte uiteraard ook in op de Kinderboekenweek. Op zondag 11 oktober maakten kinderen samen met Jan Paul Schutten, Ted van Lieshout en Paul van Loon op de stations van Leiden, Zwolle en Venlo lekkernijen klaar. De recepten waren uit hun boeken afkomstig. De lekkernijen werden uitgedeeld aan het publiek. En gedurende de hele Kinderboekenweek mochten kinderen tot en met 11 jaar gratis met de trein reizen op vertoon van *De wraak van het spuitje*. Zo werd het een feestelijke Kinderboekenweek.

En aan het eind van de rit bleek dat alle geleverde inspanningen zich in de nuchtere cijfers vertaald hadden. Volgens GfK Retail and Technology Benelux waren zowel de omzet als de afzet hoger uitgevallen dan vorig jaar. De afzet in de algemene boekhandel steeg met 1,5%, de omzet daarentegen met maar liefst 9,7%. Er werden dus duurdere boeken uitgekozen. De gemiddelde besteding per boek liep ruim 8% op. In deze cijfers zijn de kassa-aanslagen verzameld van meer dan 900 Nederlandse boekwinkels, waaronder bijna alle boekhandelsketens in Nederland, aangevuld met een reeks zelfstandige boekhandels en de warenhuizen V&D en de Bijenkorf. In *De Bestseller 60* stonden in de eerste week van de Kinderboekenweek 27 en in de tweede week 21 kinder- en jeugdboeken. Stichting Schrijvers School Samenleving had een record aantal auteurs geboekt voor schooloptredens tijdens de Kinderboekenweek. Wie weet is Jan Paul Schutten niet de enige auteur die kilo's afgevallen is.

NS PUBLIEKSPRIJS

Het diner Boek van het Jaar

Op 1 juli kwamen vijf boekverkopers en twee bibliothekers bijeen om te praten over de kanshebbers voor de NS Publieksprijs. Het resultaat van hun beraadslagingen werd zondagmorgen 6 september op Manuscripta bekendgemaakt. Zes Nederlandse boeken die tussen juni 2008 en juni 2009 veelgevraagd waren werden genomineerd: de romans *Het diner* van Herman Koch (Anthos) en *Over de liefde* van Doeschka Meijzing (Querido), de thrillers *De verbouwing* van Saskia Noort (Anthos) en *Alles te verliezen* van Esther Verhoef (Anthos), het journalistieke *De prooi* van Jeroen Smit (Prometheus) en het autobiografische *Meisje met negen pruiken* van Sophie van der Stap (Prometheus). Met uitzondering van Esther Verhoef waren de auteurs aanwezig om met elkaar op de foto te gaan en een gesprek te voeren met presentator Karin de Groot.

Het publiek bestond die morgen uit de leden van de Kernjury. Uit 1.400 aanmeldingen had de CPNB de 300 personen sterke Kernjury geselecteerd. Kernjuryleden verplichtten zich de zes genomineerde boeken allemaal te lezen en gemotiveerd hun stem uit te brengen.

De nieuwe huisstijl die in 2008 voor de NS Publieksprijs ontwikkeld was, werd door de ontwerpers van Dog and Pony verder toegespitst. De stemming kreeg een brede bedding doordat naast de websites van NS en CPNB ook die van AKO, de Bijenkorf, bol.com, Bruna, Selexyz en V&D stemmodules opnamen. Daar hoorden uiteraard ook banners bij. Individuele boekwinkels en bibliotheken konden eveneens stemmodules afnemen. Bibliotheken werden bovendien in de gelegenheid gesteld om een stem-pc neer te zetten. Dat kon namelijk niet zomaar; daarvoor was per keer een technische aanpassing nodig, omdat normaal slechts één stem per pc geaccepteerd wordt. Voor narrowcasting in boekwinkels en bibliotheken kwam een filmpje beschikbaar. Hetzelfde filmpje werd veertien dagen

lang ingezet op uitzendinggemist.nl. Ieder die daar een programma aanklikte, kreeg het vijftien seconden te zien.

Op donderdag 15 oktober sloot de stembus. Voor de uitslag van de stemming op dinsdag 20 oktober over naar de Spiegelzaal van het Concertgebouw in Amsterdam, opnieuw naar presentator Karin de Groot. Daar bleek dat er 34.786 stemmen waren uitgebracht, een kwart minder dan het jaar ervoor. Die teruggang moet grotendeels terug te voeren zijn op het feit dat NS dit najaar geen reclame inzette tijdens de stemperiode. Maar de winnaar was een sterke. *Het diner* van Herman Koch bleek een kwart van de uitgebrachte stemmen te hebben verzameld, terwijl hetzelfde boek ook bij de leden van de Kernjury veruit het meest gewaardeerd werd. *Het diner* dus Boek van het Jaar, voor Herman Koch de sculptuur van Jeroen Henneman uit handen van dichter Nico Dijkshoorn. En ook een geldbedrag van € 7.500. En ook een NS-jaarabonnement in de eerste klas, ter waarde van € 5.653. Een dag later adverteerde NS full-page in de *Volkskrant* en *NRC Handelsblad* om de winnaar geluk te wensen.

Onder de stemmers werden prijzen verloot. Hoofdprijs was een jaar lang gratis boeken (52 weken à € 20). De tweede prijs was een geheel verzorgd gastronomisch diner en als derde prijs waren er nog vijftig Boekenbonnen en NS-dagkaarten.

Zo'n prijs voor een boek dat al zo geweldig verkocht heeft, is dat geen water naar de zee dragen? Nee, er valt altijd weer nieuw publiek aan te boren. In de aanloop naar Sinterklaas keerde *Het diner* drie weken terug in de top tien van De Bestseller 60.

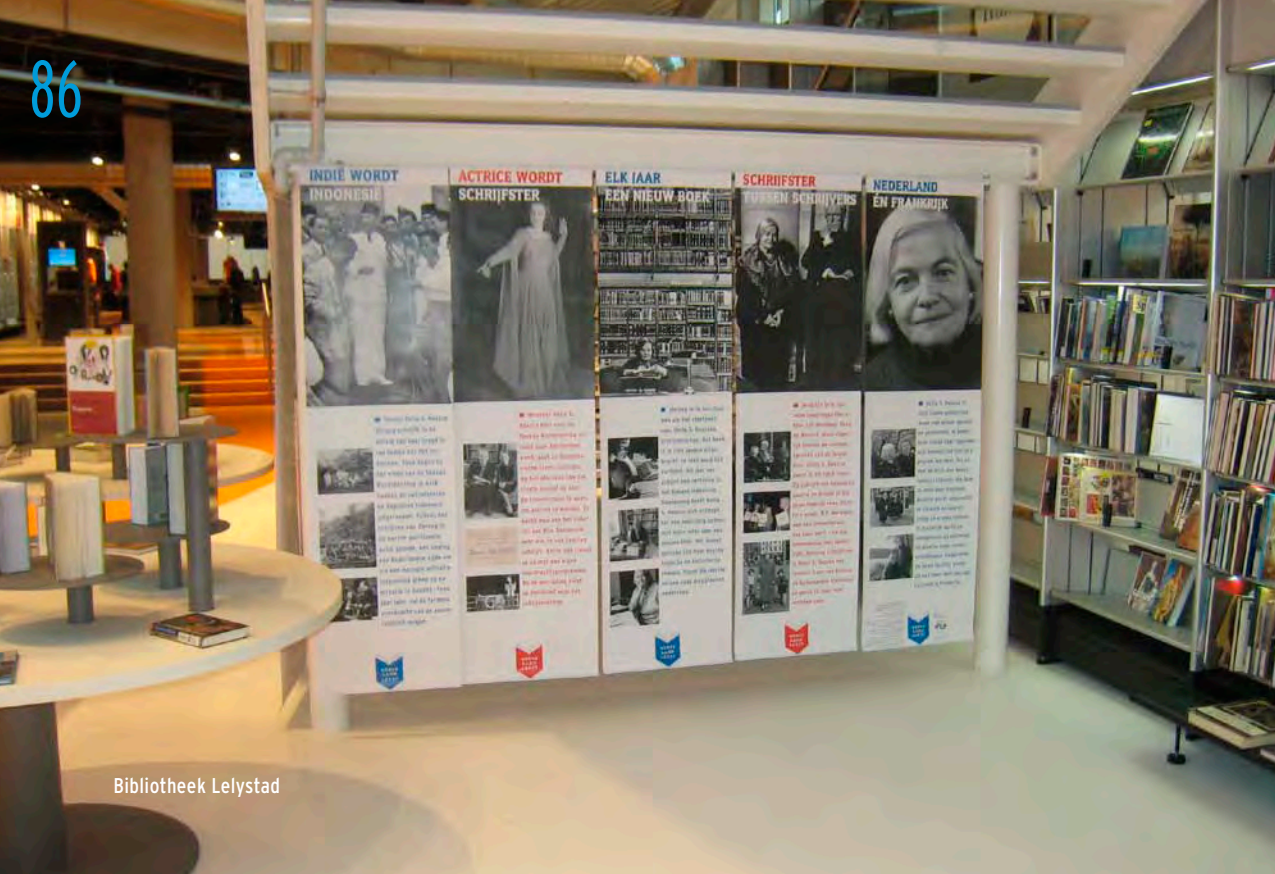
Doeschka Meijzing, Herman Koch, Wanda Gloude (namens Esther Verhoef), Sophie van der Stap, Saskia Noort, Jeroen Smit

Nederland Leest

Bibliotheek Lelystad

Na drie introducerende jaren vliegt Nederland Leest op hoogte. De missie om de openbare bibliotheken in het hart van een jaarlijkse leesbevorderingscampagne te plaatsen, is geslaagd. De weerklank van Nederland Leest in de media is breed en welluidend. Gestaan bouwen de bibliotheken ervaring op hoe ze de campagne in eigen huis het beste inhoud kunnen geven. Met de keuze voor het Nederland Leest-boek zet de CPNB het speelveld uit. Na een verrassend begin (Frank Martinus Arion – *Dubbelspel*), een dode auteur (Theo Thijssen – *De gelukkige klas*) en een excursie naar de literaire Olympus (Harry Mulisch – *Twee vrouwen*) viel voor 2009 de keuze op een boek dat qua publieke bekendheid zijn drie voorgangers stuk voor stuk overtrof, Hella S. Haasse's debuut *Oeroeg*. Na een vliegende start als het Boekenweekgeschenk van 1948 groeide *Oeroeg* uit tot een favoriet van middelbare scholieren. Voor sommigen zou het dus niet op lezen aan gaan komen maar op herlezen. Geen probleem, herleesbevordering is ook leesbevordering. En laten we ons niet vergissen: de meerderheid

heeft het boek nog altijd niet in de boekenkast staan. Verscheen *Twee vrouwen* vorig jaar in maar liefst zes verschillende edities, *Oeroeg* hield het bij vier. Wat betreft de navertelling voor mensen met een leeshandicap en de editie om weg te geven op de Antwerpse Boekenbeurs bleef het bij eenmalige initiatieven. Dus werd de pocket voor de bibliotheken opnieuw geflankeerd door drie aanvullende edities. In de boekhandel verscheen een luxe hardcover van *Oeroeg*, toevallig de vijftigste druk. Met daarin als toegift het essay *Een soufflé in de oven*, waarin Abdelkader Benali zijn verhaal van een vriendschap tussen twee culturen vertelt. Stichting Lezen maakte de editie voor alle leerlingen van de vierde klassen van vwo en havo mogelijk. En Premsela – Dutch Platform for Design and Fashion faciliteerde de verspreiding van een editie met blanco omslag, als oproep tot deelname aan de ontwerpwedstrijd Nederland Leest, Nederland Ontwerpt. Willem Nijholt was geknipt voor het schrijven van de Lofrede, met zijn 'Indische' achtergrond en zijn langjarige vriendschap met Hella S. Haasse: 'Ik had met liefde de rest van mijn leven haar tasje willen

dragen.' En de onvolprezen ambassadeur van Nederland Leest, Philip Freriks, had na drie jaar te kennen gegeven zijn rol nog eenzelfde periode te willen vervullen.

Indonesië

Toch... verscheen er nóg een editie van *Oeroeg*. 'Oeroeg kawanku,' zo luidt de befaamde openingszin 'Oeroeg was mijn vriend' in het Bahasa Indonesia.

Met steun van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds bracht uitgeverij Gramedia te Jakarta *Oeroeg* in Indonesië als 'World Classic' op de markt. Vertaler Indira Ismail liet een paar begrippen onvertaald in de tekst staan, om ze in een lijstje achterin het boek te verklaren. 'Inlander', 'regent', 'hbs'. En ook 'rijsttafel'. Het verschijnen van de Bahasa-versie begin oktober viel samen met de Nederland Leest-persreis naar

Java. Uitgezwaaid door Hella S. Haasse vertrokken op 2 oktober zeven journalisten, fotograaf Chris van Houts, Haasse-kenner Margot Dijkgraaf, Philip Freriks, Abdelkader Benali, Willem Nijholt en een delegatie van de CPNB van Schiphol. Op 5 oktober vond in het Erasmus Huis te Jakarta de presentatie plaats van *Oeroeg* in het Bahasa. Willem Nijholt droeg voor het eerst zijn *Lofrede* voor. Het eerste exemplaar was voor de Nederlandse ambassadeur in Jakarta, dr. Nikolaos van Dam. Een dag later was er een ontmoeting geïntendeerd tussen Abdelkader Benali en zes Indonesische studenten die de nacht ervoor *Oeroeg* hadden gelezen. Het verblijf werd op 7 oktober in de omstreken van Bogor afgesloten met een bezoek aan een theeplantage en aan Telaga Warna. Dat is het meertje dat model heeft gestaan voor Telaga Hideung, het bergmeer waarin *Oeroegs* vader verdrinkt. De persreis was terug te vinden in bijdragen aan *esta*, de GPD-bladen, *De Groene Amsterdammer*, *HP De Tijd*, *NCRV-gids*, *NOS Journaal*, *NRC Boeken*, *Het Parool*, *De Telegraaf*, de *TROS Nieuwsshow* en *Trouw*.

Abri en estafette

Op vrijdag 23 oktober ging de actie dan echt van start met een bijeenkomst in de Openbare Bibliotheek van Den Haag. Na een kop koffie met spekkoek sprak Philip Freriks met Abdelkader Benali. Willem Nijholt

hield zijn *Lofrede*. En Margot Dijkgraaf sprak met Yvonne Keuls. Dit vanwege het feit dat Willem Nijholt bereid was gevonden om *Oeroeg* de komende weken op het toneel voor te gaan dragen. Daarbij zou hij gebruikmaken van de bewerking die Yvonne Keuls speciaal voor Nederland Leest van de roman-tekst maakte. Daarna onthulden Keuls, Nijholt en Benali buiten op het Spui de abriposter van Nederland Leest. Creatief bureau KesselsKramer had daarvoor een idee aangeleverd dat in al zijn eenvoud veel aandacht zou trekken: druk op de poster het complete boek af; dan hebben de mensen wat te lezen als ze op de bus staan te wachten.

Die abriposter was een wereldprimeur, en niet eens de enige. KesselsKramer kwam ook met het plan voor *Oeroeg* in de vorm van een voorlees-estafette. Tachtig bekende en minder bekende Nederlanders paktten voor de camera het boek aan, lazen er anderhalve pagina uit voor en reikten vervolgens het boek over. Presentatoren als Matthijs van Nieuwkerk en Mart Smeets. Auteurs als Remco Campert en Marion Bloem. Hella S. Haasse zelf, niet te vergeten. Maar ook bibliothekers als Hans van Velzen en Jan-Ewout van der Putten. Burgemeester Aboutaleb en zangeres Roosbeef. Al die mensen kwamen bijeen op een dvd van drie uur, die als promotie-instrument voor de bibliotheken beschikbaar kwam. De NPS zond de

NEDERLAND
LEEST

Marjolein van Damme
met haar winnende ontwerp

Persreis Jakarta

voorlees-estafette in de nacht van 23 op 24 oktober uit, na afloop van een heruitzending van de zestien jaar oude *Oeroeg*-speelfilm van Hans Hylkema. En dan hebben we het nog niet gehad over *Oeroeg* als zesdelig radiohoorspel. Vanaf 24 oktober wekelijks in *Opium Radio*, met Rik Launspach, Martin Schwab en Peter Faber, die alledrie hun rol uit de film nog eens oppakten.

Op dinsdag 27 oktober was het NS-dag. Het *Oeroeg*-bassisteam nam de trein van Amsterdam naar Den Haag en terug om in een speciaal gedecoreerde wagon voor te lezen. Leden van leesclubs reisden mee. Ditmaal werd de 'basis' uitgebreid met extra voorlezers Wieteke van Dort, Sandra Reemer en Martin Schwab. Tijdens de Nederland Leest-veckes bood NS via de bibliotheken goedkope eerste klas-dagkaarten aan, te gebruiken in de maanden november en december. Een vergelijkbaar aanbod was ook al gedaan tijdens Juni – Maand van het Spannende Boek. Het werd nu wegens succes herhaald. De bibliotheken werden

voorzien van boekenleggers om het publiek op het aanbod te attenderen.

In de weken van het grote *Oeroeg*-uitdelen organiseerden bibliotheken overal in het land bijeenkomsten om het boek te bespreken. Slank als *Oeroeg* is, biedt het daartoe stof te over. De ontmanteling van het Nederlandse koloniale bewind in de Indonesische archipel, vriendschap tussen mensen van uiteenlopende herkomst en achtergrond, de rol van herinnering, de rol van de natuur, de positie van de buitenstaander, het zit er allemaal in. Willem Nijholt droeg in die periode *Oeroeg* voor in Leiden, Groningen, Den Helder en Den Haag.

En de CPNB voedde de discussies met het samenstellen van een Leesgids en een expositie op acht banieren over *Oeroeg* en zijn auteur. En in vier bibliotheken was tijdens Nederland Leest een nieuw apparaat te zien, de Multitouch Surface-tafel. Dat is een tafel met touchscreen waarop de gebruiker allerlei acties in gang kan zetten. De prototypes werden gevuld met beelden over *Oeroeg*, Hella S. Haasse en Nederland Leest. Bibliotheken in de voorhoede van de verwerking en presentatie van informatie.

Achter deze uitingen voor het publiek gaat een aparte informatielijn schuil, die erop gericht is de honderden bibliotheken nog beter in stelling te brengen. Een lijn van professionele informatie. Met een thematitelijst en een inspiratijst op de CPNB-site. Met een VOB-workshop op Manuscripta. Met een korte voorlichtingsfilm voor bibliothekers. Een andere lijn van professionele informatie loopt naar de docenten in het voortgezet onderwijs. In samenwerking met Stichting Lezen werden daarvoor lessuggesties ontwikkeld. Stichting Lezen hielp bovendien mee aan een applicatie waarmee leerlingen aan de slag konden op hellahaassemuseum.nl.

Nederland Ontwerpt

Het aantal ingezonden *Oeroeg*-omslagen voor Nederland Leest, Nederland Ontwerpt liep op tot iets boven de tweehonderd. Stichting De Best Verzorgde Boeken stelde een jury samen met de ontwerpers Ron van Roon en Marlies Visser, en Prensela-directeur Din-

geman Kuilman. Op donderdag 19 november werd in de Openbare Bibliotheek Amsterdam een bijeenkomst gewijd aan deze wedstrijd. Querido-redacteur Patricia de Groot liet de verschillende omslagen waarmee *Oeroeg* in de loop der jaren is getooid, de revue passeren. Dingeman Kuilman, zelf zijn loopbaan begonnen als omslagontwerper, gaf een kort en geestig college omslagontwerpen. Daarop onthulde juryvoorzitter Ron van Roon de uitslag. Winnaar bleek Marjolein van Damme, die twee zwart-witfoto's over elkaar heen geprojecteerd had. 'Het gaat over identiteit – en daarmee is *Oeroeg* effectief naar onze tijd toe gebracht,' meldde het juryrapport. De winnaar ontving vijf exemplaren van *Oeroeg* voorzien van haar eigen omslag. De ontwerpen van Annelies Hogenelst, Cox Janssens en Thom van Vreeswijk kregen van de jury een eervolle vermelding. Tot 3 januari 2010 exposeerde de Openbare Bibliotheek Amsterdam de selectie van de jury uit de inzendingen.

Grande finale

Nederland Leest werd afgesloten op vrijdag 20 november in Koninklijk Theater Carré in Amsterdam.

De stap naar deze grote zaal was alleszins gerechtvaardigd, want Carré was die middag tot de nok toe gevuld. Het programma was er dan ook naar. Gezeten op een *chaise longue* joeg Willem Nijholt de zaal de rillingen over de rug met zijn *Oeroeg*-voordracht. Duidelijk was dat het ook voor deze rasacteur een bijzondere middag was, een weerzien met Indië en een weerzien met Carré ineen. Na het broodnodige changement – broodnodig om Philip Freriks de kans te geven het publiek in een staat van prettige gewichtloosheid te brengen – was het toneel aan Margot Dijkgraaf en Hella S. Haasse. De oude schrijfster en de critica blikten terug op de geschiedenis van *Oeroeg*, op de relevantie van de thema's uit het boek. Ook hier werden cirkels gesloten. In 1948 was *Oeroeg* het begin van Hella S. Haasse's opgang in de letteren. Nu beleefde zij dat het boek opnieuw in het midden van de literaire arena stond. En ieder beleefde het mee. Een willige geest in een onwillig lichaam. Menige traan werd weggepinkt. Het was een middag die niet gauw vergeten zal worden.

SINTERKLAAS EN KERSTMIS

Helemaalnietleuk

In de dagen voor Sinterklaas en Kerstmis zette de CPNB opnieuw radioreclame in om de aankoop van boeken te ondersteunen. Voor de vierde maal gebeurde dat met een reeks spots waarin Wim T. Schippers het boek aanpreeft boven de onzinnige alternatieven die door Kees Hulst en Carla Hardy werden aangedragen.

In 2008 was er uit het vak extra budget beschikbaar gekomen om de campagne al twee weken voor Sinterklaas te kunnen starten. Dat extra budget kwam er nu niet. 'Vorig jaar liep de verkoop in oktober terug en waren er geen specifieke titels,' verklaarde Henk Kraima tegenover *Boekblad*, maar ditmaal was hij geruster. In het najaar had de boekenverkoop zich beter gehouden dan het jaar ervoor. 'Het ziet er naar uit dat de cadeauperkoop van het boek dit jaar op niveau zal blijven.' De nieuwe titels van Dan Brown, Nicci French en Jamie Oliver voedden dat vertrouwen. De Sinterklaascampagne liep van 28 november tot en met 5 december. In totaal 729 uitzendingen van 20 seconden, via Radio 1, Radio 2, Radio 3FM, 100% NL, BNR Nieuwsradio, Q-Music, Radio 538, Sky Radio, Veronica en de regionale zenders. De Kerstcampagne ging van donderdag 17 tot en met donderdag 24 december, nu 715 maal, via dezelfde kanalen. Deze bundel kanalen bereikt bijna 80% van het winkelend publiek in Nederland.

Het stoeien met grappige of melige cadeaus bleek extra potentie in zich te dragen toen de CPNB bij aanvang van de Sinterklaascampagne de site helemaalnietleuk.nl in de lucht bracht. Op deze site kon je de cadeaus bekijken die in de spots werden afgeserveerd. Drukte je nieuwsgierig op de doorklikbutton bij elk cadeau, dan kwam je toch weer uit bij het strenge stemgeluid van Schippers. Aan deze cadeaupresentatie werd de uitnodiging verbonden om suggesties voor onzincadeaus te twitteren, liefst met een foto erbij. Elke dag werd de leukste tweet op de site geplaatst en werd de inzender beloond met een Boekenbon van € 25. Een persbericht gaf rechtbaarheid aan de nieuwe site; het initiatief was op diverse internet-nieuwspagina's terug te vinden.

De Sinterklaasweek, vanouds de drukste week van het jaar, bracht betere resultaten dan in 2008. De dagen voor Kerstmis deden het wat minder. Al met al kon de branche op een goede decembermaand terugzien. En wie weet heeft de verkoop van onzincadeaus als vrijdagmiddaghamers, opblaasbare jubileumcijfers en magnetronsloffen ook een graantje meegepikt.

NIEUWE CPNB-DIRECTEUR

Eppo van Nispen

Op de kop af een jaar nadat Henk Kraima zijn vertrek als directeur van de CPNB had aangekondigd, werd bekend dat Eppo van Nispen zijn opvolger is.

Eppo van Nispen tot Sevenaer (1964) werkt sinds 2005 als directeur van Stichting DOK in Delft. Dat is een fusie-organisatie die zo ongeveer alles te leen heeft wat mensen leuk of de moeite waard vinden: boeken, muziek, films, spelletjes en kunst. Onder zijn leiding heeft DOK zich tot een opvallend succesvolle organisatie ontwikkeld. Daarbij heeft Van Nispen geen middel onbenut gelaten. Hij timmerde aan de weg met multimediale innovaties, maar plezierde tegelijk zijn vrouwelijke publiek met het aantrekken van jonge mannelijke balie-medewerkers. Het leverde DOK tot in Amerika bekroningen op. Eerder was Van Nispen werkzaam voor de TROS en SBS.

Het bestuur van de CPNB benutte het voorjaar om een profiel op te stellen voor Kraima's opvolger. Specialist Patricia

Maitland werd in de arm genomen om de werving en selectie te begeleiden. De selectiecommissie werd gevormd door de bestuursleden Maarten Asscher, Hans Peters en Anne Rube. De wervingsprocedure verliep voorspoedig. Ze begon op 10 oktober; het resultaat kon op 17 december bekendgemaakt worden. Eppo van Nispen treedt per 1 juni 2010 aan. Het afscheid van Henk Kraima staat op de rol voor 30 juni daaraanvolgend.

BOEKENBON

Gestage groeier

In 2009 bestond de Boekenbon 75 jaar. Het was ook het jaar waarin Boekenbonnen voor het eerst online besteld konden worden. En het was het jaar waarin een nieuwe serie Boekenbonnen het licht zag. Net als bij de twee vorige series sierde een reeks auteurs de verschillende waardes. Ditmaal verschenen Hugo Claus, Jan Wolkers, Nelleke Noordervliet, Arthur Japin, Connie Palmen, Adriaan van Dis en Cees Nooteboom op de bonnen. Jaap Drupsteen tekende voor het ontwerp.

Al vele jaren verzorgt de CPNB in opdracht van De Nederlandse Boekenbon bv, een 'dochter' van de Kbb, de reclame-uitingen voor de Boekenbon. In 2009 concentreerde deze activiteit zich rond de meereisactie die Boekenbon bv alweer voor de derde maal samen met NS op touw zette. Wie tussen 23 november en 27 december een Boekenbon aanschafte, kreeg er van zijn boekverkoper een NS-meereiskaartje bij cadeau. Dat betekende dat NS, om de vraag naar Boekenbonnen in die weken bij te kunnen houden, meer dan 550.000 meereiskaartjes beschikbaar stelde. En die meereiskaartjes kenden een ruime geldigheid, namelijk tot en met 28 februari 2010.

Zo'n actie vraagt om ondersteuning in de winkel. Die werd door de CPNB verzorgd in de vorm van een poster, een kartonnen driehoek en een wobbler. Voor wie even niet opgelet heeft: een wobbler is een klein display dat zachtjes meebeweegt op de bewegingen in de lucht. Ze zijn overal makkelijk op te plakken. Centraal Boekhuis distribueerde de meereiskaartjes en het promotiemateriaal naar de 1.030 boekwinkels die Boekenbonnen verkopen.

Zo'n actie vraagt ook om bekendmaking naar het publiek. Daarvoor zette de CPNB het beproefde middel van de radiocampagne in. Er werden, opnieuw met Wim T. Schippers in de hoofdrol, twee spots ontwikkeld. Het werden geen spots met onzincadeaus, maar met minder aansprekende bestemmingen voor dagtrips. Ze gingen in totaal 500 maal de lucht in, in de dagen van maandag 7 tot en met zaterdag 12 december. Daarmee boden ze ook nog enig tegenwicht tegen de verkoopdip die nu eenmaal na de Sinterklaasperiode intreedt.

Onderzoek van Boekenbon bv toont aan dat de meereisactie extra vraag naar Boekenbonnen oplevert. Ook in het algemeen blijft het goed gaan met de Boekenbon. In 2009 werd voor bijna 36 miljoen euro aan bonnen verzilverd, een stijging van ruim 2,5%. Onderzoek toont ook aan dat de Boekenbon marktverruimend werkt, zeker bij jongeren. Bij uitstek voor hen zijn Boekenbonnen een prikkel om naar de boekwinkel te gaan. In dat verband heeft het Convenantoverleg dit jaar vastgesteld dat de Boekenbon structureel in het takenpakket van de CPNB thuishoort.

Gratis NS-meereiskaart bij 'n Boekenbon

Treinen en boeken lezen passen goed bij elkaar. Daarom heeft Boekenbon nu een leuke actie. Als u vanaf 23 november een Boekenbon koopt krijgt u daarbij een gratis NS-Meereiskaart (zolang de voorraad strekt). Hiermee mag u gratis met iemand met een geldig NS-vervoerbewijs meereizen per trein. Ongeacht de afstand! Koop dus snel een Boekenbon met gratis NS-Meereiskaart.

Tekst:

Just Enschedé, Amsterdam

Fotografie:

Kees Jan Bakker, Janiek Dam, Robert Elsing, Funpix,
Gerlinde de Geus, Anna Green, Roland Hoeben, Chris
van Houts, Francien Jonge Poerink, Mascha Ravelli

Fotografie voorzijde:

Marc Pluim

Ontwerp:

Studio Jaap van der Zwan, Amsterdam

Lithografie:

Studio Spirit & Sketch, Amsterdam

Druk:

Stolwijkgrafax, Diemen

Verspreiding:

Onder de leden van de GAU, KBb, Vereniging van
Openbare Bibliotheken en relaties van de Stichting
CPNB

Oplage:

4.000 exx.

Stichting CPNB

Herengracht 166, 1016 BP Amsterdam

Postbus 10576, 1001 EN Amsterdam

telefoon (020) 626 4971

fax (020) 623 1696

info@cpnb.nl

www.cpnb.nl